

New
Direction

MEZIVLÁDNÍ SPOLUPRÁCE PŘI NAPLŇOVÁNÍ ZÁVAZKŮ NATO A EU V OBLASTI ROZVOJE SCHOPNOSTÍ VYZBROJOVÁNÍ

DANIEL KOŠTOVAL & JANA MARCO

newdirection.online @europeanreform

New Direction

Founded by Margaret Thatcher in 2009 as the intellectual hub of European Conservatism, New Direction has established academic networks across Europe and research partnerships throughout the world.

Daniel Koštoval

Daniel Koštoval je bývalý diplomat, pracoval na Stálé delegaci ČR při NATO a velvyslanectvích ČR v Moskvě a ve Washingtonu. Byl náměstkem ministra obrany pro zahraniční vztahy, strategie, obranné plánování a vyzbrojování (2013-18). Specializuje se na zahraničněpolitické a bezpečnostně-obranné otázky, působí jako Senior Fellow v Centru transatlantických vztahů (PCTR) CEVRO Institutu, kde také působí jako pedagog. Je analytikem a komentátorem INFO.CZ. Působí také v soukromém sektoru jako konzultant v oblasti bezpečnosti a obrany, legislativy, obranného průmyslu, inovací a nových technologií.

Jana Marco

Jana Marco patří mezi zakladatele Občanského fóra v listopadu 1989. Byla poslankyní Federálního shromáždění ČSFR (1990–1992), mluvčí ODS (1993–1997), poslankyní Poslanecké sněmovny PČR (1996–1998). Poté působila v managementu Burzy cenných papírů Praha, a.s. (1998–2001). V roce 2002 založila se třemi partnery poradenskou společnost PAN Solutions na regulaci a legislativu, která zastupuje největší společnosti v ČR. Je partnerkou PR agentury AMI Communications. Od roku 2021 přednáší na Fakultě sociálních věd UK.

	ÚVOD	6
1.	ZÁKLADNÍM A HLAVNÍM AKTÉREM V MEZINÁRODNÍCH VZTAZÍCH JSOU STÁTY	9
2.	KOLEKTIVNÍ ZAJIŠTĚNÍ OBRANY – SPOLUPRÁCE VLÁD	17
3.	ZAJIŠTĚNÍ UDRŽITELNOSTI A ROZVOJE SCHOPNOSTÍ – SPOLUPRÁCE VLÁD A VYZBROJOVÁNÍ	25
4.	POTŘEBA SPOLUPRÁCE VLÁD VE VYZBROJOVÁNÍ KONTRA CÍLE LEGISLATIVY EU	35
5.	ZÁVĚRY	41

ÚVOD

V důsledku Vestfálských mírových smluv, Münsterské a Osnabrücké, uzavřených 24. října 1648 vznikl základ dnešního globálního mezinárodního systému založeného na státech. Tzv. „Vestfálská suverenita“ založila princip státní suverenity a nezávislosti do mezistátních vztahů, a tedy do mezinárodního práva veřejného. Vytvořila mezinárodní systém jednotek, které uznaly legitimitu hranic a vnitřní svrchovanosti.

Od 16. století se „Vestfálský systém“ postupně rozšiřoval, až se stal globálním. Tento systém byl ve své podstatě anarchický a pro zajištění státní entity muselo být v praxi přikračováno ke spolupráci jednotlivých státních entit v zájmu prosazení či ochránění jejich svrchovaných práv. Vestfálská suverenita zároveň nepřipisovala legitimitu a svrchovanost nikomu jinému než státním entitám. Náboženské záležitosti tím začaly ustupovat do pozadí.

Po 2. světové válce se mezistátní systém dále rozvíjel. Vytvořením Rady bezpečnosti OSN, jejíž rozhodnutí ve věcech války a míru jsou mezinárodněprávně závazná, došlo k určitému zmírňování anarchie v mezinárodním systému. Zároveň se začala do určité míry omezovat suverenita a nezávislost státních aktérů – ať už jde o přijetí Základní listiny lidských práv a svobod či o tzv. „humanitární právo“. Uvedeným vývojem se samozřejmě rozvíjel koncept spravedlivého, respektive legitimního použití síly v mezinárodních vztazích. Mezistátní podstata mezinárodních vztahů a mezinárodního práva veřejného však zůstala zachována. Tím ovšem i holá nutnost států, zejména těch, jež nejsou velmocemi, spolupracovat a sdružovat se na mezistátní úrovni za účelem uhájení svých životních zájmů – zachování své suverenity a nezávislosti. Tedy zajistit maximálně možným způsobem obranu státní entity. V tomto směru je pak žádoucí a potřebná i mezistátní spolupráce v oblasti vyzbrojování jako přípravy na efektivní uhájení své suverenity a nezávislosti skupinou států.

Tato studie se nejprve zabývá analýzou podstaty mezistátních vztahů včetně jejich ukotvení v současném mezinárodním právu veřejném. Studie se zaměřuje na princip suverenity a nezávislosti státních entit, pokud jde o bezpečnostní a obranné záležitosti. Dotýká se proto dimenze zachování suverenity a nezávislosti ve vztazích mezi státy navzájem. Studie se tedy nezabývá dimenzí omezování vnitřní suverenity státních entit v důsledku vývoje po 2. světové válce. Pro nutnost bezpečnostní a obranné spolupráce vyvěrající z mezistátní podstaty mezinárodních vztahů to není relevantní.

Mezistátní podstatě dnešních mezinárodních vztahů založených na moderním mezinárodním právu veřejném se věnuje kapitola I.

Kolektivnímu, na mezistátním principu založenému zajištění obrany, se věnuje kapitola II. Ta také ukáže, že mezivládní princip při zajištění kolektivní obrany musí být absolutně primární. Proto i obchod s vojenským materiálem, jehož konečným uživatelem má být nakonec pouze státní entita, musí být předmětem silné regulace a kontroly, nikoli předmětem volného trhu. A proto by měl být obchod s vojenským materiálem veden a provozován především vládami při využití státních podniků a při spolupráci s domácími soukromými podniky obranného průmyslu.

Kapitola III ukazuje, že dnes je spolupráce vlád při udržování a rozvoji vojenských schopností i nadále nejen nutná, ale měla by být preferovaná. Legislativa a výkladová stanoviska v Evropské unii tento přístup nijak v jeho podstatě neomezují.

Kapitola IV se věnuje důvodům vzniku a cílům legislativy Evropské unie týkající se obchodu s vojenským materiálem. Poukazuje na snahu Evropské komise a dalších institucí Evropské unie maximálně omezit kontrakty realizované mimo

směrnici 2009/81/es, mezi které patří i spolupráce vlád, tedy kontrakty vláda - vláda, za účelem vytvoření jednotného otevřeného a konkurenčního trhu s obranným vybavením v Evropské unii a následné posílení konkurenceschopnosti evropské technologické a průmyslové obranné základny. To jde však proti suverenitě členských států a mezivládnímu principu v mezinárodních vztazích i v samotné Evropské unii v oblasti bezpečnosti a obrany. V kapitole zahrnutá hodnocení implementace směrnice 2009/81/es ukazují, že suverenita členských států je v konečném důsledku vzhledem k realitě a podstatě mezinárodních vztahů respektována, přestože cíle legislativy směřují k jejímu potlačování ve prospěch konstruktivní jakési svébytné Evropské unie.

Závěr ukazuje a podtrhuje nutnost spolupráce vlád ve vyzbrojování jako nástroje k zajištění a ochraně bezpečnostních a obranných zájmů státu. Jednotlivé kapitoly a závěry vždy také v rámci obecného přístupu k tématu studie přihlíží ke specifickému případu České republiky.

Ve studii je citováno z mezinárodních smluv a dokumentů. Tam, kde neexistuje ani neoficiální překlad do češtiny, je citovaný text uveden v angličtině a v poznámce přeložen. Smlouvy a dokumenty, které mají oficiální českou verzi či překlad, jsou citovány v češtině s odkazem na anglické znění. Srovnání anglických znění ukáže čtenáři, že terminologie ohledně suverenity státních entit je od dob Vestfálské mírové smlouvy do dnešních dnů stejná.

ZÁKLADNÍM A HLAVNÍM AKTÉREM V MEZINÁRODNÍCH VZTAZÍCH JSOU STÁTY

Vestfálský systém. Třicetiletá válka (1618-1648) byla zakončena vestfálskými mírovými smlouvami – Münsterskou a Osnabrückou – nebo jinak řečeno smlouvami mezi císařem Svaté říše římské a králem Francie, respektive králem Švédska. Z hlediska mezinárodních vztahů tím začalo období, které ve svém principiálním základu trvá dodnes.

Vestfálské mírové smlouvy vytvořily systém založený na suverenitě státních entit, který se později stal globálním – viz níže Charta OSN. Byl vytvořen systém jednotek, které měly uznanou legitimitu hranic a vnitřní svrchovanost. V dobovém kontextu to znamenalo oslabení císaře Svaté říše římské ve prospěch entit v rozdrobené německé části Svaté říše římské. Tím byl také zahájen proces potlačení náboženských záležitostí a do centra se začal dostávat princip rovného vztahu státních entit, kterým byl přiznáván princip legitimacy a vnitřní svrchovanosti (suverenity).

Výše uvedené je založeno na klíčových článcích vestfálské mírové smlouvy mezi císařem Svaté říše římské Ferdinandem III. a králem Francie Ludvíkem XIV. z 24. října 1648. Specificky jde o článek LXIV a LXV. Článek LXIV říká:

“And to prevent for the future any Differences arising in the Politick State, all and every one of the Electors, Princes and States of the Roman Empire,

are so establish'd and confirm'd in their antient Rights, Prerogatives, Libertys, Privileges, free exercise of Territorial Right, as well Ecclesiastick, as Politick Lordships, Regales, by virtue of this present Transaction: that they never can or ought to be molested therein by any whomsoever upon any manner of pretence.”¹

Následuje článek LXV:

“They shall enjoy without contradiction, the Right of Suffrage in all Deliberations touching the Affairs of the Empire; but above all, when the Business in hand shall be the making or interpreting of Laws, the declaring of Wars, imposing of Taxes, levying or quartering of Soldiers, erecting new Fortifications in the Territories of the States, or reinforcing the old Garisons; as also when a Peace of Alliance is to be concluded, and treated about, or the like, none of these, or the like things shall be acted for the future, without the Suffrage and Consent of the Free Assembly of all the States of the Empire: Above all, it shall be free perpetually to each of the States of the Empire, to make Alliances with Strangers for their Preservation and Safety; provided, nevertheless, such Alliances be not against the Emperor, and the Empire, nor against the Publick Peace, and this Treaty, and without prejudice to the Oath by which every one is bound to the Emperor and the Empire.”²

¹ Neexistuje oficiální překlad Vestfálské mírové smlouvy do češtiny. Neoficiální český překlad článku LXIV: “A zabránit do budoucna jakýmkoli neshodám, všichni a každý z volitelů, vládařů a států Římské říše, jsou tak ustaveni a potvrzeni v jejich odvěkých právech, prerogativách, svobodách, privilegiích, svobodném uplatňování teritoriálního práva, stejně jako členové církevního kléru, jako političtí pánové, vládci, na základě této transakce-dohody: že nikdy nemohou být a neměli by být obtěžováni tohoto se týkající (ve smyslu: toho, co bylo zmíněno) kýmkoli na základě jakékoli záminky či nemístného nároku.” Celá smlouva v angličtině je zde: https://avalon.law.yale.edu/17th_century/westphal.asp.

² Neoficiální český překlad článku LXV: „Mají užívat bez rozporu, hlasovací právo ve všech jednáních dotýkajících se záležitostí Říše; ale především,

Vestfálský systém explicitně staví jednotlivé státní entity naroveň, a tudíž bez jakékoli centrální autority do anarchického stavu. Tento anarchický stav podtrhuje potřebu aliancí na ochranu práv státních entit v reálném světě mocenských expanzivních ambic.

Výsledek I. světové války. Hrůzy I. světové války coby první totální války s využitím všech zdrojů státu a společnosti vedly k pokusu vystavět na základním principu suverenity státních entit systém kolektivní bezpečnosti. Ten respektoval princip suverenity, ale snažil se alespoň částečně překonat anarchický stav kompromisem mezi "světovou vládou" a "systémem rovnováhy sil". Byla tak založena Společnost národů (League of Nations).³

Systém kolektivní bezpečnosti je sdružení rovnoprávných států, které obyčejně podepsáním smlouvy a učiněním výslovných závazků spolu dohromady:

1/ vzdávají se dobrovolně užití síly při urovnávání sporů mezi sebou navzájem – tzn. že vojenská síla jako instrument zahraniční politiky jednotlivých států či aliancí je zakázána.

2/ slibují použít vojenskou sílu proti tomu z členů systému kolektivní bezpečnosti, který porušil zásadu kolektivní bezpečnosti z bodu 1/.

Společnost národů byla však ve svém právním základu slabá. Její podstata nepřekročila anarchický stav mezinárodních vztahů. Rada Společnosti národů neměla sílu – pomocí svých rozhodnutí – mezinárodněprávních závazků. Zároveň neměla oporu v mezinárodněpolitických mocenských reáliích – USA do Společnosti národů nikdy nevstoupily, Německo vystoupilo v r. 1933, Sovětský svaz byl mimo Společnost národů až do r. 1934, Japonsko vystoupilo v r. 1933.

Meziválečné období nepřineslo nakonec prakticky nic, co by jakkoli překonalo či doplnilo anarchický mezistátní systém, v němž si reálně může státní entita vymoci svá práva buď svou vlastní silou, nebo silou aliance.

Současnost – OSN, NATO, EU. Po 2. světové válce došlo k určitému zmírnění anarchie v mezinárodním systému, ale původní základy zůstaly zachovány. Přijetím **Charty OSN** v červnu 1945 byl potvrzen mezistátní princip založený na suverenitě jednotlivých státních entit. To je zcela zřejmé z jejího článku 1:

„Cíle Organizace spojených národů jsou tyto:

1. udržovat mezinárodní mír a bezpečnost a za tím účelem konat účinná kolektivní opatření, aby se předešlo a odstranilo ohrožení míru a byly potlačeny útočné činy nebo jiná porušení míru a aby pokojnými prostředky a ve shodě se zásadami spravedlnosti a mezinárodního práva bylo dosaženo úpravy nebo řešení těch mezinárodních sporů nebo situací, které by mohly vést k porušení míru;

2. rozvíjet mezi národy přátelské vztahy, založené na úctě k zásadě rovnoprávnosti a sebeurčení národů, a činit jiná vhodná opatření k posílení světového míru;

3. uskutečňovat mezinárodní součinnost řešením mezinárodních problémů rázu hospodářského, sociálního, kulturního nebo humanitního a podporováním a posilováním úcty k lidským právům a základním svobodám pro všechny bez rozdílu rasy, pohlaví, jazyka nebo náboženství;

4. být střediskem, které by uvádělo v soulad úsilí národů o dosažení těchto společných cílů.”⁴

Dále z jejího článku 2:

„Organizace spojených národů a její členové, jdouce za cíli prohlášenými v článku 1, jsou povinni jednat podle těchto zásad:

1. Organizace je založena na zásadě svrchované rovnosti všech svých členů.

2. Všichni členové plní poctivě závazky, které převzali podle této Charty, aby si tak všichni společně zajistili práva a výhody z členství plynoucí.

3. Všichni členové řeší své mezinárodní spory pokojnými prostředky tak, aby ani mezinárodní mír a bezpečnost, ani spravedlnost nebyly ohrožovány.

4. Všichni členové se vystříhají ve svých mezinárodních stycích hrozby silou nebo použití síly jak proti územní celistvosti nebo politické nezávislosti kteréhokoli státu, tak jakýmkoli jiným způsobem neslučitelným s cíli Organizace spojených národů.

5. Všichni členové poskytnou Organizaci spojených národů veškerou pomoc při každé akci, kterou podnikne podle této Charty a vystříhají se poskytovat pomoc kterémukoli státu, proti němuž Organizace spojených národů podniká preventivní nebo donucovací akci.

6. Organizace zajistí, aby státy, které nejsou jejími členy, jednaly podle těchto zásad, pokud to bude nutné k udržení mezinárodního míru a bezpečnosti. ...”⁵

A dále z článků týkajících se členství v OSN. Článek 3:

„Původními členy Organizace spojených národů jsou státy, které zúčastnily se konference Spojených národů o mezinárodní organizaci v San Franciscu nebo podepsaly předtím Deklaraci Spojených národů ze dne 1. ledna 1942, podepíší tuto Chartu a podle článku 110 ji ratifikují.”⁶

Článek 4:

„1. Za členy Organizace spojených národů mohou být přijaty všechny ostatní mírumilovné státy, které přijmou závazky obsažené v této Chartě a podle úsudku Organizace jsou způsobilé a ochotné tyto závazky plnit.

2. Přijetí každého takového státu za člena Organizace spojených národů se děje rozhodnutím Valného shromáždění na doporučení Rady bezpečnosti.”⁷

Princip státní suverenity byl však poprvé mezinárodněprávním závazným způsobem ohraničen vytvořením Rady bezpečnosti OSN (RB OSN), jejíž rozhodnutí jsou ve věcech války a míru mezinárodněprávně závazná. Charta OSN tak důrazněji než Smlouva o Společnosti národů naplňuje doktrínu zákazu použití síly coby nástroje zahraniční politiky, respektive spravedlivého použití síly v souladu s mezinárodním právem na základě rozhodnutí RB OSN či na základě práva na sebeobranu. Pomyslná centrální autorita – RB OSN – je však opět založena na státních entitách v podobě stálých a nestálých členů (článek 23-32 Charty OSN). Navíc je akceptován realistický geopolitický princip, že velmoci mají v RB OSN stálé členství a právo veta. Jinak by nikdy ke shodě nad Chartou OSN, respektive k přijetí závazků z Charty OSN plynoucí nedošlo a opakovala by se historie ohledně Společnosti národů.

Možnost zasáhnout do suverenity státní entity použije-li nezákonně v mezinárodních vztazích sílu, jasně definuje již článek 2, odstavec 7 Charty OSN:

„Žádné ustanovení této Charty nedává Organizaci spojených národů právo, aby zasahovala do věcí, které podstatně patří do vnitřní pravomoci kteréhokoli státu, ani nezavazuje členy, aby takové věci podrobovali řešení podle této Charty; tato zásada však nebrání, aby se použilo donucovacích opatření podle kapitoly VII.”⁸

Použití síly ve smyslu donucovacích opatření v rámci mezinárodního práva zachycuje kapitola VII Charty OSN, kde stěžejním je článek 42:

„Má-li Rada bezpečnosti za to, že by opatření podle článku 41 nedostačovala anebo že se ukázala nedostatečnými, může podniknout takové akce leteckými, námořními nebo pozemními silami, jaké považuje za nutné k udržení nebo obnovení mezinárodního míru a bezpečnosti. Takové akce mohou zahrnovat demonstrace, blokádu a jiné

když daná záležitost by měla být přijímání nebo interpretování zákonů, deklarování válek, uvalování daní, odvádění a rozmístování/ubytování vojáků, vztyčování nových opevnění na územích států (miněno států Římské říše), nebo posilování starých ubytovacích zařízení; a také když mírová aliance (dohoda o alianci) má být uzavřena, a jednáno o ní, nebo podobně, nic z tohoto, nebo podobně věci, by neměly být podnikány do budoucna, bez hlasování a souhlasu svobodného shromáždění všech států Říše: Především má být svoboda trvale pro každý stát Říše vstupovat do aliancí s cizinci (cizími státy) za účelem zachování a bezpečnosti; za předpokladu, nicméně, že taková aliance nebude proti císaři, a říši, ani proti veřejnému míru a této smlouvě, a bez předšudku k přísaze, kterou je každý vázán k císaři a říši”.

³ Smlouva o Společnosti národů je zde: anglicky: https://avalon.law.yale.edu/20th_century/leagcov.asp; česky: <https://www.moderni-dejiny.cz/clanek/pakt-o-spolecnosti-narodu-28-4-1919/>.

⁴ Celé znění Charty OSN je v angličtině zde: <https://www.un.org/en/about-us/un-charter>; v češtině zde: <https://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/charta-organizace-spojnych-narodu-a-statut-mezinarodniho-soudniho-dvora.pdf>.

⁵ Viz poznámka č. 4.

⁶ Viz poznámka č. 4.

⁷ Viz poznámka č. 4.

⁸ Viz poznámka č. 4.

operace leteckými, námořními nebo pozemními **silami členů Organizace spojených národů.**⁹

Charta OSN ovšem explicitně deklaruje vnitřně dané suverénní právo státních entit (členů OSN) na sebeobranu. Tím je umožněno zákonné použití síly suverénním státem, když RB OSN není schopna rozhodovat – konat. Článek 51 zní jasně:

„Žádné ustanovení této Charty neomezuje, v případě ozbrojeného útoku na některého člena Organizace spojených národů, přirozené právo na individuální nebo kolektivní sebeobranu, dokud Rada bezpečnosti neučiní opatření k udržení mezinárodního míru a bezpečnosti. Opatření učiněná členy při výkonu tohoto práva sebeobranu oznámí se ihned Radě bezpečnosti; nedotýkají se nikterak pravomoci a odpovědnosti Rady bezpečnosti, pokud jde o to, aby kdykoli podle této Charty podnikla takovou akci, jakou považuje za nutnou k udržení nebo obnovení mezinárodního míru a bezpečnosti.”¹⁰

Tento **článek 51 Charty OSN je** novodobým základem suverénního práva státních entit hájit svá práva a svou suverenitu v anarchickém mezinárodním systému individuálně nebo na základě svobodně zvolených aliancí. Proto je také **základem dosud nejúspěšnější aliance v historii lidstva – Organizace Severoatlantické smlouvy (NATO).**¹¹ Úhelným kamenem je v tomto směru článek 5 Severoatlantické smlouvy:

„Smluvní strany se dohodly, že ozbrojený útok proti jedné nebo více z nich v Evropě nebo Severní Americe bude považován za útok proti všem, a proto odsouhlasily, že dojde-li k takovému ozbrojenému útoku, každá z nich uplatní právo na individuální nebo kolektivní obranu, uznané článkem 51 Charty Spojených národů, pomůže smluvní straně nebo stranám takto napadeným tím, že neprodleně podnikne sama a v souladu s ostatními stranami takovou akci, jakou bude považovat za nutnou,

včetně použití ozbrojené síly, s cílem obnovit a udržet bezpečnost severoatlantické oblasti. Každý takový útok a všechna opatření učiněná v jeho důsledku budou neprodleně oznámena Radě bezpečnosti. Tato opatření budou ukončena, jakmile Rada bezpečnosti přijme opatření nutná pro obnovení a zachování mezinárodního míru a bezpečnosti.”¹²

Právo států určit si svobodně zajištění své bezpečnosti a obrany **respektuje i konsolidovaný text Smlouvy o EU a o fungování EU.**¹³ Tento text jasně určuje, že ve věcech bezpečnosti a obrany platí:

- suverenita členských států, takže Evropská komise nemá právo iniciativy, Evropský parlament nemá legislativní pravomoc, Evropský soudní dvůr nemá žádnou jurisdikci a rozhodnutí v Radě EU musí být učiněna konsensem;
- suverenita členských států konat v zájmu své bezpečnosti a obrany, pokud jde o obchod s vojenským materiálem;
- respektování a uznání závazků členských států ohledně kolektivní obrany podle článku 51 Charty OSN, v rámci NATO podle článku 5 Severoatlantické smlouvy (22 zemí);
- v kontextu smluvních závazků v EU potřeba pomoci v obraně mezi členskými státy podle článku 51 Charty OSN.

Bezpečnost a obrana je tak v Evropské unii jedinečná oblast, v níž mají hlavní roli členské státní entity. Komplexní shrnutí mezivládní povahy bezpečnostní a obranné dimenze EU potvrdil také ve svém přezkumu 09/2019 Evropský účetní dvůr.¹⁴ **Mezi klíčové patří články 24, 42 a zejména 346.**

Článek 24 respektuje pro oblast bezpečnosti a obrany suverenitu členů EU, kterými jsou státní entity.

Potvrzuje tak mezivládní princip, jak jej známe již od Vestfálského míru:

„1. Pravomoc Unie v otázkách společné zahraniční a bezpečnostní politiky se vztahuje na všechny oblasti zahraniční politiky a všechny otázky týkající se bezpečnosti Unie, včetně postupného vymezení společné obranné politiky, která by mohla vést ke společné obraně.

Společná zahraniční a bezpečnostní politika podléhá zvláštním pravidlům a postupům. Je vymezována a prováděna Evropskou radou a Radou jednomyslně, nestanoví-li Smlouvy jinak. **Přijímání legislativních aktů je vyloučeno.** Společnou zahraniční a bezpečnostní politiku **vykonává** v souladu se Smlouvami **vyšší představitel Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku a členské státy.** Zvláštní úlohu Evropského parlamentu a Komise v této oblasti vymezují Smlouvy. **Soudní dvůr Evropské unie nemá v souvislosti s těmito ustanoveními pravomoc,** s výjimkou své pravomoci kontrolovat dodržování článku 40 této smlouvy a přezkoumávat legalitu některých rozhodnutí, jak stanoví čl. 275 druhý pododstavec Smlouvy o fungování Evropské unie.

2. V rámci zásad a cílů své vnější činnosti Unie vede, vymezuje a provádí společnou zahraniční a bezpečnostní politiku **založenou na rozvoji vzájemné politické solidarity mezi členskými státy,** na určení otázek obecného zájmu a na stále se zvyšujícím sbližování činností členských států.

3. **Členské státy aktivně a bezvýhradně podporují zahraniční a bezpečnostní politiku Unie** v duchu loajality a vzájemné solidarity a respektují činnost Unie v této oblasti...¹⁵

Článek 42 znovu ukotvuje – potvrzuje jednomyslnost pro rozhodování v oblasti obrany a bezpečnosti v EU, která je ovšem v EU zaměřena na aktivity vně EU – aniž by ovšem bylo narušeno právo na individuální a kolektivní sebeobranu. Smlouva o EU však explicitně respektuje závazky v NATO, tedy zájem členských států EU, které jsou také členy NATO, realizovat právo na kolektivní obranu pomocí NATO. Dále potvrzuje, že zdrojem vojenských schopností jsou členské státy:

„1. Společná bezpečnostní a obranná politika je nedílnou součástí společné zahraniční a bezpečnostní politiky. **Zajišťuje Unii operativní schopnost, která se opírá o civilní a vojenské prostředky. Unie je může použít pro mise vedené mimo území Unie k udržení míru, předcházení konfliktům a posílení mezinárodní bezpečnosti v souladu se zásadami Charty Organizace spojených národů. Plnění těchto úkolů je založeno na využití schopností poskytnutých členskými státy.**

2. Společná bezpečnostní a obranná politika zahrnuje postupné vymezení společné obranné politiky Unie. Ta povede ke společné obraně, jakmile o tom Evropská rada jednomyslně rozhodne. V tomto případě doporučí členským státům přijetí takového rozhodnutí v souladu s jejich ústavními předpisy.

Politika Unie podle tohoto oddílu se **nedotýká zvláštní povahy bezpečnostní a obranné politiky některých členských států a uznává závazky některých členských států uskutečňujících svou společnou obranu v rámci Organizace Severoatlantické smlouvy (NATO), které vyplývají ze Severoatlantické smlouvy a které jsou v souladu se společnou bezpečnostní a obrannou politikou vytvořenou v tomto rámci.**

3. **Pro provádění společné bezpečnostní a obranné politiky dávají členské státy Unii k dispozici civilní a vojenské schopnosti,** aby přispěly k plnění cílů vymezených Radou. Členské státy, které mezi sebou ustavily mnohonárodní síly, je mohou rovněž dát k dispozici společné bezpečnostní a obranné politice.

Členské státy se zavazují, že budou své vojenské schopnosti postupně zdokonalovat. Agentura pro oblast rozvoje obranných schopností, výzkumu, pořízování a vyzbrojování (dále jen „Evropská obranná agentura“) určuje operativní potřeby, podporuje opatření k jejich uspokojování, přispívá k určení a případně k provádění všech účelných opatření pro posílení výrobní a technologické základny v oblasti obrany, podílí se na vymezení evropské politiky schopností a vyzbrojování a napomáhá Radě při hodnocení zlepšování vojenských schopností.

4. **Rozhodnutí týkající se společné bezpečnostní a obranné politiky včetně těch, která se týkají zahájení mise podle tohoto článku, přijímá Rada jednomyslně na návrh vysokého představitele Unie pro zahraniční**

9 Viz poznámka č. 4.

10 Viz poznámka č. 4.

11 Podrobný popis vzniku NATO jako organizace kolektivní obrany v návaznosti na článek 51 Charty OSN a vnitropolitické kroky v USA viz studie: Daniel Košťoval: Budoucnost transatlantických vztahů ve světle amerických prezidentských voleb. New Direction, 2021, str. 11. Studie je zde: <https://www.cevroinstitut.cz/data/ndreportcz-kostoval1.pdf>.

12 Celý text Severoatlantické smlouvy je v angličtině zde: https://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_17120.htm; v češtině zde: https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_17120.htm?selectedLocale=cs.

13 Celý konsolidovaný text Smlouvy o EU a o fungování EU je – v angličtině zde: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:12016ME/TXT&from=CS#d1e826-13-1>; v češtině zde: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:12016ME/TXT&from=CS#d1e831-13-1>. Z hlediska předmětu této studie je klíčový článek 346.

14 Přezkum Evropského účetního dvora č. 09: Evropská obrana. Evropský účetní dvůr, 2019, paragraf 09-73; Dokument v češtině i angličtině je zde: <https://www.eca.europa.eu/en/Pages/DocItem.aspx?did=51055>.

15 Smlouva o EU, Hlava V – Obecná ustanovení o vnější činnosti Unie a zvláštní ustanovení o společné zahraniční a bezpečnostní politice, kapitola 2, oddíl 1 – společná ustanovení. Viz poznámka č. 13.

věci a bezpečnostní politiku nebo z podnětu některého členského státu. Vysoký představitel může, případně společně s Komisí, navrhnout, aby byly využity vnitrostátní prostředky i nástroje Unie.

5. K zachování hodnot Unie a službě jejím zájmům může Rada v rámci Unie pověřit provedením mise skupinu členských států. Provádění této mise se řídí článkem 44.

6. Členské státy, jejichž vojenské schopnosti splňují vyšší kritéria a které přijaly v této oblasti přísnější závazky s ohledem na vedení těch nejnáročnějších misí, naváží v rámci Unie stálou strukturovanou spolupráci. Tato spolupráce se řídí článkem 46. Nedotýká se článku 43.

7. Pokud se členský stát stane na svém území cílem ozbrojeného napadení, poskytnou mu ostatní členské státy pomoc a podporu všemi prostředky, které jsou v jejich moci, v souladu s článkem 51 Charty Organizace spojených národů. Tím není dotčena zvláštní povaha bezpečnostní a obranné politiky některých členských států.

Závazky a spolupráce v této oblasti jsou v souladu se závazky v rámci Organizace Severoatlantické smlouvy, která zůstává pro ty členské státy, které jsou jejími členy, základem jejich společné obrany a fórem pro její provádění.”¹⁶

Ve věcech obchodu s vojenským materiálem zakotvuje suverenitu členských státních entit **článek 346**. Tento článek umožňuje členským státům učinit cokoli, co považují za potřebné za účelem zajištění svých podstatných bezpečnostních zájmů:

„**1.** Ustanovení Smluv nebrání použití následujících pravidel:

a) členský stát není povinen poskytovat údaje, jejichž zpřístupnění podle jeho názoru odporuje podstatným zájmům jeho bezpečnosti,

b) každý členský stát může učinit opatření, která

považuje za nezbytná k ochraně podstatných zájmů své bezpečnosti a která jsou spjata s výrobou zbraní, střeliva a válečného materiálu nebo obchodem s nimi; tato opatření nesmí nepříznivě ovlivnit podmínky hospodářské soutěže na vnitřním trhu s výrobky, které nejsou určeny výlučně k vojenským účelům.

2. Rada může na návrh Komise jednomyslným rozhodnutím změnit seznam výrobků, na něž se vztahuje odst. 1 písm. b), vypracovaný dne 15. dubna 1958.”¹⁷

Vedle konsolidované Smlouvy o EU a o fungování EU tvoří obrannou legislativu Unie ještě **směrnice 2009/81/ES**. Podrobněji se jí věnuje kapitola III věnovaná mezivládní spolupráci ve vyzbrojování. V této kapitole, která se věnuje mezistátní podstatě mezinárodních vztahů, je důležité zmínit, že tato směrnice pouze dále **rozpracovává článek 346**. Ctí tedy princip suverenity států ohledně podstatných bezpečnostních zájmů. Směrnice ponechává prostor pro přímou mezivládní spolupráci za účelem naplnění podstatných bezpečnostních zájmů členských států EU.¹⁸

V českém případě je transpozice směrnice 2009/81/ES provedena zákonem č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek.¹⁹

Není nad suverenitu států v bezpečnostní a obranné oblasti. Mezinárodní právo veřejné zakazuje použití síly jako nástroje zahraniční politiky státu. V tomto ohledu je suverenita státních entit podřízena RB OSN. Nelegální použití síly – agrese – umožňuje RB OSN (státům, tedy stálým a nestálým členům) rozhodnout o donucovacích opatřeních včetně použití síly vůči státní entitě/agresorovi. V tomto případě legální. Stejně tak je legální použít sílu – individuálně či kolektivně – v rámci sebeobranu do okamžiku rozhodnutí RB OSN. Legislativa EU tuto suverenitu nenarušuje – neomezuje. I pro případ přípravy na obranu včetně obchodu s vojenským materiálem respektuje suverenitu členských států – při ochraně a naplňování podstatných bezpečnostních zájmů.

¹⁶ Smlouva o EU, Hlava V – Obecná ustanovení o vnější činnosti Unie a zvláštní ustanovení o společné zahraniční a bezpečnostní politice, kapitola 2, oddíl 2 – ustanovení o společné bezpečnostní a obranné politice. Viz poznámka č. 13.

¹⁷ Smlouva o fungování EU, část sedmá – ustanovení obecná a závěrečná. Viz poznámka č. 13.

¹⁸ Jde o příslušné části preambule směrnice a článek 12 a 13 a s nimi související článek 55 směrnice. Celý text směrnice 2009/81/ES je – v angličtině zde: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.L_.2009.216.01.0076.01.ENG&toc=OJ%3AL%3A2009%3A216%3ATOC; v češtině zde: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex:32009L0081>.

¹⁹ Zákon č. 134/2016 Sb. Je možné nalézt zde: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2016-134>.

KOLEKTIVNÍ ZAJIŠTĚNÍ OBRANY – SPOLUPRÁCE VLÁD

Stálé spojenectví podle článku 51 Charty OSN. Jak už bylo uvedeno v kapitole I, článek 51 Charty OSN explicitně předvídá i kolektivní sebeobranu. Není však již definováno, zda sebeobrana v kolektivní podobě vzniká okamžikem agrese nebo na permanentní bázi na základě sdílené obavy z hrozící agrese.

V kapitole I. bylo ukázáno, že mezinárodní systém postavený na mezinárodněprávní suverenitě a rovnosti státních entit obsahuje v důsledku právo vybrat si své spojence za účelem ochrany své suverenity. To samozřejmě vedle ad hoc spojenectví umožňuje i permanentní dlouhodobá spojenectví za účelem sebeobran.

Vedle systémové a mezinárodněprávní dimenze možnosti vzniku stálých aliancí je nutnou podmínkou pro jejich vznik sdílení analýzy a hodnocení bezpečnostního prostředí státními entitami, které vstupují do spojeneckého kolektivního závazku. Tento moment je zásadní, protože vede k jednotě účelu a jednotě konání, bez kterýchžto stálá aliance za účelem sebeobran nemůže prakticky existovat.

20. století přineslo vznik stálé aliance státních entit v podobě Organizace Severoatlantické smlouvy (North Atlantic Treaty Organization – NATO).²⁰ Vzhledem k tomu, že jde o permanentní alianci, smlouva vymezuje teritoriální záběr členských státních entit. A v okamžiku vzniku NATO byla jasná příčina: obava z agresivního napadení západní Evropy, respektive

evropských demokratických států – oslabených ničivou druhou světovou válkou – Sovětským svazem. Povaha strategického konfliktu, který byl nazván “studnou válkou”, diktovala i povahu sebeobran – muselo jít o dlouhodobou intenzivní přípravu k sebeobraně proti jasně definovanému potenciálnímu agresorovi.

Přestože původní důvod vzniku NATO – Sovětský svaz – zanikl, zkušenost s permanentní organizací za účelem sebeobran byla natolik pozitivní, že NATO ve své existenci pokračuje. Vývoj bezpečnostního prostředí po konci studené války ukazuje, že pokračování NATO jako naplnění článku 51 Charty OSN je opodstatněné. Pro většinu členských států to znamená, že permanentní aliancí získávají schopnost sebeobran na strategické úrovni tím, že jim NATO poskytuje dostatečnou strategickou hloubku a sílu, která – včetně jaderných zbraní zemí, které je mohou legálně vlastnit – vede k efektivnímu odstrašení na globální úrovni. To je potvrzeno i tím, že se členské státy NATO jsou kontinuálně schopné se jednohlasně shodnout na bezpečnostních hrozbách a následně na řešeních, jak jim čelit.

Stálé spojenectví vyžaduje systémovou spolupráci vlád. Jestliže se skupina států je schopna shodnout na potřebě permanentního spojenectví v zájmu sebeobran, je zřejmé, že je potřeba i permanentní systematické obranné spolupráce. Ultimatním cílem je schopnost být adekvátně připraven na aktuální hrozby

²⁰ Ve 20. století má kořeny ještě jedna organizace, která si sice bere do názvu termín „kolektivní bezpečnost“ a řada jejích článků se odvolává na „kolektivní bezpečnost“, jádrem je však článek 4, který se odvolává na článek 51 Charty OSN, tedy na právo individuální a kolektivní sebeobran. V roce 1992 byla uzavřena Taškentská dohoda o kolektivní bezpečnosti z iniciativy Ruské federace. Členy se staly: Arménie, Kazachstán, Kyrgyzstán, Rusko, Tádžikistán a Uzbekistán. O rok později vstoupily: Ázerbájdžán, Bělorusko a Gruzie. Ázerbájdžán a Gruzie neprodloužily členství v roce 1999 a Uzbekistán suspendoval své členství v roce 2012. V roce 2002 se aranžmá Taškentské dohody přeměnilo na stálou Organizaci smlouvy o kolektivní bezpečnosti (OSKB). Tato studie se OSKB nevěnuje vzhledem k tomu, že v ní dochází k směšování kolektivní bezpečnosti s kolektivní obranou a také proto, že vznik, povaha a fungování organizace vzbuzí minimálně velký otazník, zda nejde spíše o mocenský nástroj Ruské federace než o kolektivní obranu na suverénním partnerském základě. To ukazuje i odchod Ázerbájdžánu, Gruzie a Uzbekistánu. Informace o OSKB jsou mj. na jejich oficiálních stránkách zde: https://odkb-csto.org/documents/documents/dogovor_o_kollektivnoy_bezopasnosti/.

– kvalitativně i kvantitativně – a být tak schopen společného efektivního operačního nasazení dle schválených strategických linií.

Proto nutně existuje permanentní cyklický proces, který má následující milníky:

1. identifikace a hodnocení hrozeb; následuje

2. hodnocení, zda aktuální úkoly a tzv. obranná ambice²¹ jsou dostatečné pro zvládnutí aktuálních hrozeb; vzhledem k vývoji v bezpečnostním prostředí jsou vždy identifikovány větší či menší disproporce mezi tím, co je pro obranné účely k dispozici, a co je v daný okamžik skutečně potřeba mít k dispozici; následuje

3. analýza a identifikace vojenských nedostatků (chybějících schopností) a rozhodnutí, jaký má být nový cílový stav, a to jak obsahově²², tak časově²³; Na úrovni NATO tak vznikají tzv. závazky výstavby sil; následuje

4. realizace pomocí tzv. obranného plánování, které na základě dostupných finančních zdrojů a dle vojenské expertízy s výhledem minimálně pěti let stanovuje postupnou realizaci vytčeného cíle (úkolů a ambice) v konkrétních letech – tedy nábor vojáků,

Úkoly a vojenská ambice

Úkoly a vojenská ambice na národní úrovni musí samozřejmě odpovídat této první suverénní úrovni a je na každém jednotlivém členském státu NATO, aby si pro sebe stanovil své obranné úkoly a ambice. Zároveň však tato národní úroveň musí brát v potaz úkoly a ambice na úrovni spojenecké, kde také dochází ke stanovení úkolů a vojenské ambice. Vzhledem k tomu, že pracujeme s příkladem NATO, je důležité podtrhnout, že po konsenzuálním schválení úkolů a vojenské ambice na alianční úrovni musí dojít k dohodě mezi spojeneckými členskými státy, jak

výstavbu jednotek, nákup zbraňových systémů apod.; s obranným plánováním tak jde ruku v ruce proces rozpočtování a proces vyzbrojování; následuje

5. proces vyzbrojování v jednotlivých členských státech NATO musí brát do úvahy v NATO schválené standardy a schopnost armád členských států efektivně kolektivně operovat na základě operačních plánů, které jsou vzhledem k identifikovaným hrozbám za účelem obrany teritoria NATO připravovány. Součástí je nutně tedy i to, jaké armády/jednotky budou v případě sebeobrany operovat společně, pod jakým velením a v jakém operačním prostoru.

Výše uvedený popis je obrázkem, co se děje na úrovni stálé organizace pro účely kolektivní sebeobrany. Pro pochopení, nakolik je ustavení permanentního spojení zásadní pro veškerou „obranou práci“ na národní úrovni, je dobré se zastavit u tří momentů s příkladem České republiky:

1. úkoly a vojenská ambice;

2. obranné plánování;

3. operační plánování – strategické velitelství NATO pro Evropu – SHAPE.

mezi ně bude realizace (naplnění) jednotlivých úkolů a konkrétní naplnění vojenské ambice rozděleno. Výsledná shoda o rozdělení úkolů (práce) je ukotvena do podoby spojeneckých závazků.

Uvedené prakticky znamená, že země jako Česká republika získává stálým spojeneckým svazkem strategickou hloubku a váhu a zároveň, díky spolupráci, nemusí budovat v mírové době tak velkou armádu se všemi aspekty v plné síle či rozměru²⁴. Spojenectví tak přináší přidanou hodnotu z rozsahu i obranné

kvality. Zároveň ale znamená, že v určitých aspektech akceptuje země jako Česká republika úkoly (vojenskou ambici), které by jinak buď vůbec neřešila nebo jen velmi omezeně, ale v důsledku dohody na úrovni stálé organizace pro účely kolektivní sebeobrany na sebe přebírá a přispívá tak k naplnění úkolů a vojenské ambice na úrovni celé organizace – NATO.

Národní úroveň úkolů a vojenské ambice se tak pevně propojuje s úkoly a vojenskou ambicí na úrovni NATO. V případě České republiky je toto vyjádřeno i v závazné legislativní rovině.

ČESKÁ REPUBLIKA:

Ústava²⁵ stanovuje, že Česká republika je parlamentní republikou, kde moc zákonná, výkonná a soudní jsou od sebe odděleny. Za obranu státu je odpovědná vláda – moc výkonná. V rámci vládní exekutivy je zřízeno Ministerstvo obrany ČR.²⁶ O vyhlášení stavu ohrožení²⁷, či válečného stavu²⁸ rozhoduje Parlament ČR. Parlament také rozhoduje podle tohoto článku Ústavy o vysílání ozbrojených sil mimo území ČR a o vstupování do obranných systémů mezinárodních organizací, jichž je ČR členem.

Dle Ústavy ČR jsou mezinárodně-smluvní závazky ČR součástí českého právního řádu a mají přednost před vnitrostátní legislativou²⁹. Čl. 1, odst. 2 říká: „Česká republika dodržuje závazky, které pro ni vyplývají z mezinárodního práva.“ Podle čl. 10 „vyhlášené mezinárodní smlouvy, k jejichž ratifikaci dal parlament souhlas a jimiž je Česká republika vázána, jsou součástí právního řádu; stanoví-li mezinárodní smlouva něco jiného než zákon, použije se mezinárodní smlouva“.

Pravidla pro armádu, její působnost a úkoly jsou vymezeny sadou zákonů, které navazují na Ústavu ČR a ústavní zákon č. 110/1998, o bezpečnosti – tzv. branné zákonodárství:

• Zákon č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách³⁰

• Zákon č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání³¹

• Zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany ČR³²

• Zákon č. 585/2004 Sb. o branné povinnosti a jejím zajišťování – tzv. branný zákon³³

• Zákon č. 45/2016 Sb., o službě vojáků v záloze³⁴

• Zákon č. 15/2015 Sb., o zrušení vojenského újezdu Brdy, o stanovení hranic vojenských újezdů, o změně hranic krajů a o změně souvisejících zákonů³⁵

Fungování armády podléhá politickému rozhodování vlády a parlamentu. Armáda proto podléhá civilní kontrole ústavních orgánů (zákon č. 219/1999 Sb., § 12). Z hlediska obrany ČR, tedy z hlediska velikosti, složení a schopností armády je klíčový zákon č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách. Stanovuje parametry řízení a úkoly pro Armádu ČR. Tento zákon je proto základním, nikoli však postačujícím, kamenem pro udržování a rozvoj vojenských schopností v Armádě ČR (a NATO). Zákon definuje úkoly jako konstantu, za kterou je vláda odpovědná. Konkrétní obsah a soubor potřebných vojenských schopností je věcí každodenní práce vlády a mezinárodních obranných organizací jako je NATO, kterého je ČR členem.

Francie.

25 Ústava ČR je zde: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-1>.

26 Tzv. "kompetenčním" zákonem č. 2/1969 Sb.; zde: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1969-2>. Konkrétně jde o § 16 tohoto zákona, který stanoví, že ministerstvo obrany je ústředním orgánem státní správy pro zabezpečování obrany České republiky, řízení Armády České republiky a správu vojenských újezdů.

27 Ústavní zákon č. 110/1998 Sb. o bezpečnosti ČR, článek 7; zde: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1998-110>.

28 Ústava ČR, článek 43, odst. 1.

29 Výborně shrnuje právní a procedurální rámec publikace "Česká zahraniční politika" od Michala Kofána na str. 7-9 – zde: <https://munispace.muni.cz/library/catalog/view/96/186/152-1/#preview>.

30 Zde: https://www.mocr.army.cz/images/id_0000_1000/172/1999-219-Zakon-o-ozbrojenych-silach_.pdf.

31 Zde: https://www.mocr.army.cz/images/id_0000_1000/172/221-1999_Sb.pdf.

32 Zde: https://www.mocr.army.cz/images/id_0000_1000/172/222-1999_Sb_.pdf.

33 Zde: https://www.mocr.army.cz/images/id_0000_1000/172/585-2004_Sb_.pdf.

34 Zde: https://www.mocr.army.cz/images/id_0000_1000/172/2016-45-Zakon-o-sluzbe-vojaku-v-zaloze.pdf_.pdf.

35 Zde: https://www.mocr.army.cz/images/id_0000_1000/172/ZakonOvojskychUjezdech.pdf.

21 Ambice je rozhodnutí vlády na národní úrovni či skupiny vlád na alianční úrovni, **co vše a jakým způsobem při řešení hrozeb a případných konfliktů je potřebné umět a zvládat včetně toho, kolik konfliktů a jaké další úkoly má armáda (národní či alianční) být schopna zvládat v jednom časovém okamžiku**. Zjednodušeně řečeno, kolik velkých a lokálních konfliktů mají být ozbrojené síly schopné úspěšně zvládnout paralelně – rozhodnutí tohoto typu je utajované, protože by to nepřítelům a potenciálním vyzyvatelům pomohlo v úspěšném útoku.

22 Zjednodušeně řečeno – kolik a jakých letadel, kolik a jakých lodí, jaké nástroje a jak rozsáhlým způsobem řešená kybernetická obrana apod.

23 Ke kterému datu má být dosaženo odstranění nedostatků ve vojenských schopnostech.

24 Hovoříme např. o počtu vojáků. Není třeba mít stotisícovou armádu schopnou bránit zemi ze všech směrů, ale výrazně menší v době míru s cílem být schopen postavit potřebně velkou válečnou armádu. V případě České republiky i nadále platí zákonem stanovená branná povinnost pro všechny občany ve věku 18-60 let – viz branný zákon č. 585/2004 Sb. Obdobně v rozměru vojenských schopností země jako Česká republika získává ochranu v podobě jaderného odstrašení na globální úrovni díky členským státům v NATO jako jsou dle mezinárodního práva zákonní majitelé – USA, Velká Británie či

Zákonem č. 219/1999 Sb. jsou stanovené dva základní úkoly: připravovat se k obraně ČR a bránit ji proti vnějšímu napadení a plnit úkoly vyplývající z mezinárodních smluvních závazků ČR o společné obraně proti napadení (§ 9 a § 10). Tím je členství České republiky v NATO. Tyto úkoly jsou doplněné o možné úkoly uvnitř země jako např. pomoci Policii ČR apod. (§ 13). Kompetence a odpovědnost ministerstva obrany v rámci vlády je také shrnuta v tzv. kompetenčním zákoně, v § 16.

Zákony (zahrnující i mezinárodněprávní závazky jako členství v NATO) stanovují základní úkol – obranu ČR a teritoria NATO proti vnějšímu napadení. Co přesně to znamená z hlediska konkrétních kroků a opatření je dáno výsledky analýzy hrozeb. Analýza hrozeb se provádí permanentně. Za milníky v hodnocení hrozeb lze považovat obsah strategických dokumentů – Bezpečnostní strategie ČR, Obranná strategie ČR, Koncepce výstavby AČR³⁶ a vzhledem k členství v NATO také Strategický koncept Aliance.³⁷ Ročně jsou zveřejňovány výroční zprávy zpravodajských služeb, z hlediska vojenského jsou nejrelevantnější výroční zprávy Vojenského zpravodajství.³⁸ V reakci na výsledky hodnocení hrozeb je stanovena ambice

Obranné plánování

Obranné plánování se provádí jak na úrovni celého NATO, tak na úrovni jednotlivých členských států. Vzhledem k dodržování základního principu, že každý členský stát udržuje „jeden soubor sil“, je nevyhnutelné, aby obranné plánování na úrovni členských států v sobě obsahovalo i kroky a projekty, jež jsou součástí také aliančního obranného plánování. Jedním z klíčových úkolů je harmonizace aliančního a národního obranného plánování.

Proces obranného plánování v NATO (NATO Defence Planning Process – NDPP) se odehrává pod vedením a dozorem aliančního výboru pro obrannou politiku

a následně je vojenskými experty stanoveno kolik, jakých jednotek a jaké techniky bude potřeba, jak budou jednotky a technika používány atd. V případě ČR jde o záležitost spojenou s rozhodnutími v NATO, česká ambice je tak určována rozhodnutími české vlády a vojenskými závazky, které česká vláda akceptovala v NATO. Současná česká vojenská ambice je vetknutá do českých strategických dokumentů – Obranné strategie ČR a Koncepce výstavby AČR.³⁹

Ukázkou vývoje hodnocení hrozeb a úkolů na úrovni NATO je výsledek jeho Londýnského summitu (2019), kdy poprvé ve své historii v summitové deklaraci explicitně zmínilo Čínu, a to ve smyslu politické shody, že rostoucí vliv a politika Číny vyžaduje společnou reakci jako Aliance.⁴⁰ To je strategický milník v adaptaci Aliance pod vedením USA na nové horšící se bezpečnostní prostředí a globální vyzvatelské ambice Číny. Na tento krok navázal Bruselský summit NATO (červen 2021), v paragrafu 3 komuniké obsahuje znovu potvrzení, že NATO bude bránit své zájmy a reagovat na čínskou zahraniční a vojenskou politiku jako celek.⁴¹

a plánování (Defence Policy and Planning Committee (DPPC). Výbor je seniorním orgánem a členy jsou všechny alianční země.⁴² Tento výbor stejně jako alianční divize pro obrannou politiku a plánování (**Defence Policy and Planning Division**) jsou součástí civilní struktury NATO⁴³ – jde o „převodování“ politických rozhodnutí členských států pomocí civilní kontroly vojenské části NATO. Naplňování stanovených cílů – závazků přijatých jednotlivými členskými státy NATO je posuzováno všemi členy NATO za podpory alianční divize pro obrannou politiku a plánování, která je součástí mezinárodního sekretariátu NATO a tvoří ji osoby z členských států.

ČESKÁ REPUBLIKA:

Ministerstvo obrany ČR má svojí vlastní sekci (divizi) pro obranné plánování – sekci obranné politiky a strategie.⁴⁴ Sekce pod vedením náměstka ministra obrany je z podstaty věci součástí civilní části ministerstva obrany a vzhledem k nutnosti alianční spolupráce je odpovědná vedle participace na práci v rámci NATO i za zahraniční vztahy v obranné oblasti. Sekce obranné politiky a strategie má svého partnera

a protějšek v Sekci plánování schopností Generálního štábu Armády ČR.⁴⁵ Důležité je, že práci v rámci obranného plánování řídí dva klíčové zákony:

- Zákon č. 585/2004 Sb. o branné povinnosti a jejím zajišťování – tzv. branný zákon⁴⁶
- Zákon č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách⁴⁷

Operační plánování – Allied Command Operations – strategické velitelství NATO pro Evropu – SHAPE

Vedle stanovení úkolů a ambice a obranného plánování je pro stálou mezivládní organizaci za účelem využití práva na kolektivní sebeobranu podle článku 51 Charty OSN důležité operační plánování. To je již doména pro vojenské experty, samozřejmě pod civilním vedením.

Nejvyšší strategické velitelství pro Evropu – SHAPE⁴⁸ – má tak na starosti přípravu plánů pro obranu teritoria členských států NATO. Plány jsou připravovány na základě dostupných vojenských sil, které jsou budovány pomocí obranného plánování. Součástí je definování spolupráce jednotlivých národních armád a jejich jednotek vyčleněných pro kolektivní sebeobranu. Opět, stejně jako obranné plánování, jde o integrovaný proces založený na vůli a spolupráci vlád zemí NATO. Složení velitelství SHAPE tomu odpovídá. Všechny armády zemí NATO mají své zastoupení a poskytují pro potřeby velitelství svůj vojenský personál.

ČESKÁ REPUBLIKA:

Obranná strategie ČR z roku 2017 deklaruje:

„Při ozbrojeném konfliktu takového rozsahu, kdy bude ohrožena svrchovanost a územní celistvost České republiky, budou nasazeny všechny síly a prostředky ozbrojených sil České republiky včetně využití branné povinnosti (mobilizace).“⁴⁹

V tomto případě by ČR byla „příjemcem“ pomoci od ostatních členů NATO v rámci kolektivní obrany. Pro případ pomoci jinému členskému státu NATO v rámci kolektivní obrany je česká vojenská ambice obsažená v Obranné strategii následující:

„Pro kolektivní obranu spojenců podle článku 5 Severoatlantické smlouvy poskytne Česká republika pozemní a vzdušné síly předurčené k tomuto účelu v rámci obranného plánování NATO, jejichž základ tvoří brigádní úkolové uskupení na bázi mechanizované brigády, perspektivně těžkého typu.“⁵⁰

Pro nasazení uvedených sil v rámci kolektivní obrany jsou zpracovány kontingentní operační plány. Pro nasazení brigádního úkolového uskupení mimo ČR pak logicky existují kontingentní operační plány, takže operační prostor, zasazení do alianční velitelské struktury a struktury aliančních jednotek a úkoly pro českou jednotku jsou známy české vládě dopředu.

Pokud jde o pozemní jednotky, přispívají členské státy NATO včetně ČR také do pohotovostních jednotek rychlé reakce – NATO Response Force (NRF). Tyto jednotky by byly mezi prvními, které by čelily agresi vůči teritoriu NATO. I pro ně logicky jsou předpřipravené operační plány.

36 Dokumenty jsou zde: <https://www.mocr.army.cz/dokumenty-a-legislativa/ceske-dokumenty-46088/>.

37 https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_56626.htm.

38 <https://www.vzcr.cz/vyrocní-zpravy-o-cinnosti-vojenskeho-zpravodajství-41>.

39 Viz poznámka č. 32.

40 https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_171584.htm?selectedLocale=en.

41 https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_185000.htm.

42 Podrobnosti o aliančním obranném plánování jsou zde: https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_49202.htm.

43 Struktura NATO je zde: <https://www.nato.int/cps/en/natohq/structure.htm>.

44 Podrobná informace je zde: <https://www.mocr.army.cz/ministr-a-ministerstvo/struktura/sekce-obranné-politiky-a-strategie--105839/>.

45 Podrobnější informace: <https://www.acr.army.cz/struktura/generalni/sekce-planovani-schopnosti-mo-142342/>.

46 Viz poznámka č. 33.

47 Viz poznámka č. 30.

48 Podrobnější informace: <https://shape.nato.int/>.

49 Paragraf 23 a), dokument je zde: https://www.mocr.army.cz/images/id_40001_50000/46088/Obrann___strategie_2017_-_CZ.pdf.

50 Paragraf 23 b), dokument viz poznámka č. 49.

Na rozdíl od pozemních jednotek již v době míru existuje integrovaná protivzdušná a protiraketová obrana aliančního území – NATO Integrated Air and Missile Defence (NATO IAMD). Ta je realizována pomocí systému, který integruje alianční a národní sensory, velitelství a zbraňové systémy – NATO Integrated Air and Missile Defence System (NATINAMDS).⁵¹ České Gripeny nebo jakékoli budoucí supersonické letouny, stejně jako radary na českém území, jsou a budou součástí této integrované ochrany vzdušného prostoru NATO. Touto integrovanou protivzdušnou ochranou i v době míru na základě partnerské rovnoprávné spolupráce vlád členských států je NATO zcela unikátní entita.

Funkční spolupráce vlád vyžaduje i shodu na sdílení obranného břemene a minimálního finančního příspěvku. Předchozí řádky ukázaly, že stále spojenectví za účelem naplnění článku 51 Charty OSN vyžaduje stálou organizaci a systémovou permanentní mezivládní obrannou spolupráci. Jedině tak stálá organizace za účelem sebeobranu může naplnit svůj účel.

Součástí systémové spolupráce v rámci kolektivní sebeobranu je i nutnost shody na minimální nezbytné míře financování udržování a rozvoje obranných schopností. Jedině tak může být zajištěna spravedlivá dělba práce, a tedy důvěra mezi spojeneckými státními entitami. Zároveň v případě minimální úrovně financování jde o shodu, jaké minimální finanční prostředky jsou nutné pro zajištění úkolů a naplnění vojenské ambice tváří v tvář identifikovaným bezpečnostním hrozbám. I v tomto ohledu je tedy nutné hovořit o podstatném elementu v rámci systémové a stále spolupráce vlád v rámci kolektivní obrany.

V NATO coby ztělesnění kolektivní obrany na stálém základě byla proto otázka sdílení břemene vždy důležitá. V dobách studené války pod tlakem hrozby sovětského bloku i Evropané vydávali na obranu každoročně více než 2 % HDP.⁵² Na konci studené války počátkem 90. let došlo v NATO k politické dohodě, která má dnes podobu závazku, že obranné rozpočty neklesnou pod 2 % HDP. Bylo jasné porozumění, že 2 % jsou minimem a nikoli maximem. V případě Západu (členů NATO) jde o historii prověřený práh minimální dostatečnosti vojenských výdajů vzhledem k hrozbám, kterým je nutné v každý daný okamžik čelit.⁵³ I proto byla lažka 2 % HDP stanovena jako podmínka pro kandidáty na vstup do NATO po konci studené války.⁵⁴

S lažkou 2 % HDP dále souvisí v NATO akceptovaný důležitý vzorec, jak mají výdaje strukturálně vypadat. Zdravé rozvrstvení výdajů je, když:

- maximálně 50 % obranného rozpočtu je vydáváno na platy a další s lidmi související mandatorní výdaje,
- 30 % výdajů jde na běžné výdaje – např. servis a opravy techniky a další záležitosti zajišťující chod a funkčnost armády,
- 20 % výdajů jde na investice – zejména klíčové zbraňové systémy (např. tank, bojové vozidlo pěchoty, radary, nebo nadzvuková letadla).

Vzhledem ke zhoršujícímu se bezpečnostnímu prostředí a ve světle neúměrného snížení obranných rozpočtů u drtivé většiny evropských členů NATO⁵⁵ byl uvedený závazek znovu potvrzen v roce 2014 na summitu NATO ve Walesu⁵⁶ – vyčleňovat každý rok na obranu 2 % HDP, respektive vyčleňovat finanční

zdroje tak, že v dlouhodobém průměru jde o 2% HDP. Úrovně 2 % HDP má být dosaženo v případě každého jednotlivého členského státu NATO nejpozději do r. 2024. Součástí aliančního závazku je tzv. investiční slib – že při ročním rozpočtu minimálně 2 % HDP bude ročně alokováno 20 % rozpočtu na investice. Cílem je zajistit dostatečné výdaje z obranného rozpočtu (při minimální výši 2 % HDP) na včasnou modernizaci a dostatečnou technologickou úroveň ozbrojených sil.

Shrnutí ke spolupráci vlád v rámci kolektivní sebeobranu. Teorie i praktická realizace, pokud jde o stálou organizaci za účelem kolektivní sebeobranu, ukazuje a dokazuje, že ve stálém pojetí naplnění článku 51 Charty OSN musí docházet k intenzivní a systémové spolupráci vlád členských států na všech úrovních a ve všech relevantních bezpečnostních a obranných dimenzích. Pokud by tomu tak nebylo, ztrácela by stálá forma svou efektivitu při zajištění bezpečnosti a obrany, a v konečném důsledku svůj smysl.

51 Podrobnější informace: https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_8206.htm.

52 Podrobněji ve studii D. Košťoval: Budoucnost transatlantických vztahů ve světle amerických prezidentských voleb z roku 2020 na str. 18, studie viz poznámka č. 11.

53 Velmi dobře to dokumentuje kniha: Niall Ferguson: *The Cash Nexus: Money and Power in the Modern World, 1700-2000*. Basic Books, New York. 2001, str. 23-50. Pokud výdaje klesnou pod 2 % a jde o trend a nikoli jednorocní anomálii, nemá příslušný stát pro své obranné potřeby adekvátně silnou a moderní armádu. Důsledek: není schopen si obhájit své bezpečnostní zájmy. V neposlední řadě daný stát přichází v důsledku nedostatku peněz na obranu o lidi s potřebnými znalostmi jak v armádě, tak v domácím obranném průmyslu. V případě průmyslu pak dochází i ke ztrátě konkurenceschopnosti, a to i díky technologickému zaostávání, protože dochází k nedostatečnému investování do vědy, výzkumu a výroby prototypů.

54 Zpráva Výboru pro obranu a bezpečnost, Podvýboru pro transatlantickou obrannou a bezpečnostní spolupráci, Parlamentního shromáždění NATO, zpravodaj Attila Mesterhazy: Burden Sharing: New Commitments in a New Era. Listopad 2018, paragraf 16; zde: <https://www.nato-pa.int/document/2018-burden-sharing-new-commitments-new-era-mesterhazy-report-170-dsctc-18-e-rev-1-fin>.

55 Podrobněji ve studii D. Košťoval: Budoucnost transatlantických vztahů ve světle amerických prezidentských voleb z roku 2020 na str. 19, studie viz poznámka č. 11.

56 Deklarace ze summitu NATO, § 14, dokument: https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_112964.htm.

ZAJIŠTĚNÍ UDRŽITELNOSTI A ROZVOJE SCHOPNOSTÍ – SPOLUPRÁCE VLÁD A VYZBROJOVÁNÍ

Mezivládní spolupráce ve stálé organizaci kolektivní obrany se musí týkat i vyzbrojování. Kapitola I. a II. nezpochybnitelně ukazuje, že v kolektivní obraně jsou základní a nenahraditelné státní entity, na nichž je založen politický a mezinárodněprávní systém v mezinárodních vztazích.

Kapitola II. pak výmluvně demonstruje, že organizace ustavená za účelem stálého aranžmá pro zajištění kolektivní obrany musí být, pokud má být funkční, založena na mnohadimenzionální intenzivní spolupráci a koordinaci mezi členskými státními entitami. Oblast vyzbrojování nemůže být výjimkou.

Kapitola I. ukazuje vztah suverenity a zajištění bezpečnosti a obrany státních entit včetně legislativního rámce EU. Státní suverenita je v oblasti bezpečnosti a obrany garantována specificky i v oblasti vyzbrojování – podrobněji viz níže.

Pro stát, který je členem stálé organizace za účelem kolektivní obrany – jako je NATO – proto vyplývá, že vyzbrojování by mělo sledovat **ohledně nákupů** ze zahraničí zcela dominantní zapojení spojeneckých vlád s důrazem na kontrakty vláda – vláda. Ty totiž poskytují nejvyšší možnou garanci pro nakupující stát a zajišťují funkční produkty, kompatibilitu, interoperabilitu a efektivitu ohledně spolupráce při výcviku a operačním nasazení. Nezanedbatelné je i vytváření dodatečných pozitivních ekonomických

a politických vztahů mezi kontraktujícími vládami, které v konečném důsledku posilují spojenecké pouto a průmyslovou spolupráci.

Stálé spojení je nejvyšší formou argumentu pro mezivládní spolupráci ve vyzbrojování a kontrakty vláda – vláda. Jak je uvedeno výše, mezivládní obchod s vojenským materiálem je logický a vzhledem k povaze mezinárodních vztahů potřebný jako obecný imperativ. Důvody pro nákup vojenského materiálu způsobem vláda-vláda mají tak obecnou platnost, a to i v případě že nakupující země není přímo v jakýchkoli spojeneckých vztazích. Stačí jasně sdílené společné bezpečnostní zájmy v daný okamžik. Dobrým příkladem je Indie, která 70 % nákupu vojenského materiálu ze zahraničí realizuje způsobem vláda – vláda, jak uvádí analýza indického přístupu „Government-to-Government Deals: Playing Safe”.⁵⁷ Třemi hlavními prodejci jsou USA, Rusko a Izrael – také proto, že kontrakty vláda – vláda nabízejí.

Pro prodávající vládu jde také o zahraničněpolitický a bezpečnostní nástroj, jak dále prosazovat a hájit své bezpečnostní zájmy. Jak bylo ukázáno v předešlých kapitolách, právo na suverenitu a nezávislost mají podle mezinárodního práva veřejného všechny uznané státní entity, ale své právo si musí umět uhájit či případně vymocovat samostatně. V případě rozhodnutí Rady bezpečnosti OSN o použití síly proti agresorovi mohou pomoci uhájit práva daného státu ostatní státy pomocí legálního použití síly.

⁵⁷ Ritika Behal: Government-to-Government Deals: Playing Safe. Indian Defence Production and Acquisition Biz News, zde: <https://defproac.in/?p=3961>.

Krystalicky čistým příkladem této situace a logiky je suché konstatování na stránkách agentury USA pro prodej vojenského materiálu způsobem vláda - vláda, která je součástí Ministerstva obrany USA (Defense Security Cooperation Agency): „...the U.S. may sell defense articles and services to foreign countries and international organizations when the President formally finds that to do so will strengthen the security of the U.S. and promote world peace.”⁵⁸ Globální rozsah a intenzitu amerického přístupu je možné vyčíst z historického přehledu sestaveného Defense Security Cooperation Agency pro fiskální roky 1950 - 2020.⁵⁹ V souhrnu jde o podporu 143 zemí, včetně České republiky, a 28 programů, projektů, mezinárodních organizací jako NATO a operací mezinárodních organizací jako OSN. V absolutním součtu se jedná o podporu v hodnotě 908.514 bil. USD.

Relevanci a bezpečnostně-ekonomické důvody pro spolupráci vlád a kontrakty vláda-vláda také velmi dobře vystihuje studie „Defence G2G Agreements: National Strategies Supporting Export and Cooperation” z r. 2020.⁶⁰ Ta vedle USA popisuje i konání evropských zemí jako Francie, Německo, Velké Británie, Itálie, Španělska, Švédska a popisuje legislativní rámce pro mezivládní kontrakty v těchto zemích.

Studie uvádí, že Francie a Německo kontrakty vláda-vláda za účelem prodeje vojenského materiálu neprovozují. I to se však mění, jak i tyto dvě země opět akceptují skutečnou podstatu mezinárodních vztahů a povahu obchodování s vojenským materiálem včetně toho, že základním hráčem a suverénem jsou státní entity. Německo v minulých letech nabízelo Indii mezivládní kontrakt na prodej ponorek.⁶¹ Francie v létě 2021 domluvila mezivládní kontrakt na prodej 12 supersonických letounů Rafale s chorvatskou vládou.⁶²

Autoritářské země jako Čína nebo Rusko praktikují mezivládní kontrakty na prodej vojenského materiálu

„zcela přirozeně” jako nástroj své zahraniční politiky i jako zdroj důležitých nezanedbatelných finančních příjmů. V případě těchto zemí není primárním ohledem otázka sebeobrany, ale projekce moci a vlivu v logice globálního velmocenského soupeření.

Kontrakty vláda – vláda jsou, jak vidno, diktované suverenitou a zájmy jednotlivých vlád. Proto je zahraniční obchod s vojenským materiálem podřízen státní kontrole. Proto v případě vojenského materiálu nelze mluvit o „klasickém” trhu. Stát je:

- nákupčí v oblasti, která jde k jádru národní suverenity;
- regulátor;
- určovatel standardů;
- určovatel, co je potřeba vyrábět;
- referenční bod pro export.

Pro každý stát je tedy kriticky důležitá otázka dostupnosti vojenského materiálu v době míru, krize i konfliktu.

Bezpečnost dodávek a dostupnost technologií a průmyslových kapacit je základní imperativ. Obranný průmysl – ať je vlastněný státem či soukromým subjektem – je ve funkčních státech pevnou součástí bezpečnostního a obranného systému státu. Důvod je zřejmý, jak již bylo řečeno: bezpečnost a obrana jsou jádrem suverenity země. Proto je přirozenou a logickou snahou zajistit maximum podpory pro armádu a bezpečnostní složky z domácích zdrojů, tedy nezávisle na vnějším prostředí. Součástí maximálně možného naplnění tohoto principu je i zahrnování surovin důležitých pro obranný průmysl do strategických rezerv státu. Lpění na maximálně možném zajištění armády od domácího obranného průmyslu je dané na jednoduchém principu: co je

doma je nejnázem dostupné – produkty, technologie, průmyslové kapacity, a proto nejjistější v krizi či při vojenském konfliktu.⁶³ Zároveň platí snaha získávat technologie a průmyslové schopnosti, aby se domácí základna posilovala (maximalizovala).

ČESKÁ REPUBLIKA:

V případě ČR je logika co nejlepšího přístupu k vojenskému materiálu a službám deklarována v Obranné strategii ČR a ve Strategii vyzbrojování a podpory rozvoje obranného průmyslu ČR 2030.

Obranná strategie ČR deklaruje v paragrafu 19 obranný průmysl: „Obranný průmysl České republiky představuje jeden ze základních stavebních kamenů bezpečnostní struktury státu. Cílem podpory rozvoje obranného průmyslu je zajištění co nejvyšší míry bezpečnosti dodávek vojenského materiálu a služeb k pořízení a udržení provozuschopnosti identifikovaných kritických zbraňových systémů a zabezpečení operačních potřeb ozbrojených sil České republiky. Vláda České republiky podporuje zachování specificky vojenských a z jiných zdrojů nenahraditelných kapacit průmyslové výroby, výzkumu a vývoje v České republice, a to zejména v rámci státních podniků. V tomto ohledu zajišťuje jeho rozvoj v těch oblastech, které jsou pro ozbrojené síly České republiky zásadní, a přitom ve střednědobém horizontu dosažitelné. Přístup k obrannému průmyslu a vyzbrojování dále podrobněji rozvíjí Strategie vyzbrojování a podpory rozvoje obranného průmyslu.”⁶⁴

Strategie vyzbrojování a podpory rozvoje obranného průmyslu ČR 2030: „Ministerstvo zabezpečuje propojení vyzbrojování ozbrojených sil ČR s rozvojem obranného průmyslu ČR. Základ podpory a udržitelnosti ozbrojených sil ČR vychází ze schopností obranného průmyslu ČR a schopností státních podniků založených ministerstvem, zejména pokud jde o:

- 1) zajištění výzbroje a výstroje vojáka,
- 2) klíčové systémy pozemních sil,
- 3) klíčové druhy munice pro pozemní síly a vzdušné síly,

4) radarové a monitorovací systémy a systémy elektronického boje,

5) zajištění minimálně základní provozuschopnosti letecké techniky z domácích zdrojů,

6) komunikační a informační infrastrukturu a její ochranu,

7) kybernetickou obranu...

Z hlediska průmyslových schopností ministerstvo hledá cesty, jak dosáhnout technologické vybavenosti české obranně-průmyslové základny potřebné pro dosažení plánovaných schopností ozbrojených sil ČR. Silný obranný průmysl poskytuje každému státu klíčovou komponentu obranyschopnosti – vojensko-technologickou základnu a bezpečnost dodávek. Čím více se stát spoléhá na import zbraňových systémů ze zahraničí, tím méně jistoty má, že je plně připraven na obranu země v případě krize. Proto u zakázek dodávaných ze zahraničí požaduje ministerstvo maximální možné zapojení českého obranného průmyslu a zajištění bezpečnosti dodávek v průběhu životního cyklu.”⁶⁵

V realitě si mohou dovolit vybudovat domácí obranný průmysl pro všechny potřeby domácí armády jen některé velmoci jako USA. Státy jako Česká republika tohoto rozsahu nemohou z důvodů své velikosti a síly nikdy dosáhnout. Musí proto i klíčové zbraňové systémy nakupovat v zahraničí. I v tomto případě státní entity sledují (měly by sledovat) princip maximálně garantované dostupnosti dodávek (technologií). To prakticky znamená jít cestou nákupů způsobem vláda-vláda – vzhledem k povaze mezinárodních vztahů, míry dostupnosti zdrojů z hlediska dodavatele a míry vymahatelnosti není lepšího řešení než kontraktu vláda – vláda.

Určitým „doplňkovým” řešením z hlediska maximalizace suverenity a jistoty státních entit je pořizování vojenského materiálu pomocí mezinárodní organizace – tedy pomocí spolupráce v rámci např.

58 „... USA mohou prodat vojenský materiál a služby zahraničním zemím a mezinárodním organizacím, když prezident formálně shledá, že učiní tak posílí bezpečnost USA a podpoří světový mír.” Podrobněji na stránkách Defense Security Cooperation Agency zde: <https://www.dsca.mil/foreign-military-sales-fms>.

59 Dokument: https://www.dsca.mil/sites/default/files/dsca_historical_sales_book_FY20.pdf.

60 Alessandro Marrone and Ester Sabatino: Defence G2G Agreements: National Strategies Supporting Export and Cooperation. Istituto Affari Internazionali (IAI), 2020; studie je zde: <https://www.iai.it/sites/default/files/iai2017.pdf>.

61 Viz článek v The Economic Times v roce 2018: <https://economictimes.indiatimes.com/news/defence/germany-offers-india-deal-for-next-generation-submarines/articleshow/52138779.cms?from=mdr>; nebo analýza od Ritika Behal: Government-to-Government Deals: Playing Safe na portálu Indian Defence Production and Acquisition Biz News, viz poznámka č. 57.

62 Viz tisková zpráva firmy Dassault, výrobce letounu Rafale: <https://www.dassault-aviation.com/en/group/press/press-kits/croatia-selects-the-rafale/>.

63 Proto platí i analytická metoda – posuzovat z hlediska možného napadení/agrese či schopnosti se ubránit nejen záměry a vůli dané země, ale také její vojensko-průmyslový potenciál. Holé ruce prostě nefungují.

64 Platná verze z roku 2017 viz poznámka č. 49.

65 Platná verze dokumentu z roku 2021 str. 11 a 12, dokument jde zde: https://www.mocr.army.cz/assets/informacni-servis/zpravodajstvi/iii--strategie_fin_002_.pdf. Prakticky jde o novelizaci verze schválené v roce 2016.

stálého spojení v NATO. Je to způsob, který je výborný pro menší státy. Mohou se sdružit a nakupovat společně a tím mít na „trhu“ silnější pozici a vyjednat tak lepší cenu a podmínky dodávek. Organizace může také pomoci se zajištěním logistiky a životního cyklu, což je u složitých zbraňových systémů opět pro menší státy velmi náročné. V rámci NATO má tuto úlohu NATO Support and Procurement Agency (NSPA)⁶⁶, která se postupně přidala k původnímu účelu agentury, kterým byla podpora spojeneckých armád v operacích.

Pro spolupráci suverénních a na partnerském základě spolupracujících státních entit je vedle NSPA nutné poukázat také na celosvětově jedinou úspěšnou stálovou mezivládní spolupráci ve vyzbrojování ve smyslu, jak je praktikováno na úrovni jednotlivých států – **Organisation Conjointe de Coopération en matière d'Armement / Organization for Joint Armament Co-operation (OCCAR)**. Členové OCCAR jsou Belgie, Francie, Německo, Itálie, Španělsko a Velká Británie.⁶⁷ Logika této spolupráce je založena na uznání, že ani uvedené členské státy nemají samostatně na investice do vyvinutí moderních potřebných a konkurenceschopných zbraňových systémů. Sdružily se tedy za účelem společného investování do vyvíjení a výroby potřebných zbraňových systémů. Státy sdružené v OCCAR tak společně vše kontrolují, mají tedy společnou sdílenou suverenitu se zeměmi, které se navzájem považují za permanentně spojenecké mj. vzhledem ke společnému členství v NATO a EU. (Organizace je otevřena rozšiřování a partnerské spolupráci. Mezi partnerské země, které společně investují a vyrábí ve vybraných projektech, patří Finsko, Švédsko, Polsko či Turecko.)⁶⁸ Pro menší státy je členství v OCCAR lepším a efektivnějším řešením před kontrakty vláda – vláda, pokud kontrakt vláda-vláda neobsahuje transfer technologií a zapojení domácího obranného průmyslu (posilování domácí průmyslové základny).

Pořizování vojenského materiálu, zejména pokud jde o důležité a složité zbraňové systémy od zahraničních

firem, by mělo nastávat až po nemožnosti realizovat nákup od domácího obranného průmyslu nebo pomocí mezivládních kontraktů a spolupráce. To diktuje stav mezinárodních vztahů, zájem na maximální efektivitě vojensko-operační kooperace a princip maximálně možného zajištění bezpečnosti dodávek. A v tomto ohledu by měl být opět uplatňován princip maximalizace transferu technologií a průmyslové výroby a zajištění životního cyklu. Měla by být preferenčně vyžadována alespoň dílčí garance vlády státu, z níž dodavatelská firma pochází.

Kontrakty vláda – vláda v legislativě EU a výkladové stanovisko Evropské komise. Prodej vojenského materiálu způsobem vláda-vláda legislativa EU nijak neřeší. Implicitně respektuje právo států vojenský materiál prodávat. Legislativa EU se soustředí na okolnosti a pravidla nákupů.

Pro realizaci kontraktů vláda – vláda ve smyslu nákupu členskými státy EU jsou vedle znění příslušných článků konsolidované verze Smlouvy o EU a o fungování EU relevantní ještě dva texty:

- právně závazná směrnice 2009/81/ES⁶⁹ (součást legislativy EU);

- právně nezávazné výkladové stanovisko Evropské komise z roku 2016 ke kontraktům vláda-vláda, tedy k článku 13, písm. f, směrnice 2009/81/ES – dokument 2016/C 450/01.⁷⁰

Obsah těchto dvou textů samozřejmě respektuje uznání suverenity členských států v záležitostech bezpečnosti a obrany dané Smlouvou o EU a o fungování EU. Tento respekt je popsán v kapitole I. Nicméně směrnice se snaží chování států, respektive uplatňování suverénních bezpečnostních a obranných zájmů, redukovat na skutečně opodstatněné případy.

Směrnice 2009/81/ES, což bylo cílem jejich tvůrců v institucích EU, se snaží vystavět rámec pravidel na filosofii, že území EU je vnitřním trhem, který by vlády

členských států neměly pokud možno „narušovat“ svými mezivládními kontrakty. Směrnice měla za cíl přetvořit trh s vojenským materiálem z de facto rozděleného podle státních hranic do trhu v rámci EU. Směrnice uznává, že vnitřní trh s vojenským materiálem není dostatečně rozvinutý a svými pravidly se snaží přispívat k postupnému vytváření lepšího trhu s obranným vybavením, který je nezbytný pro posílení evropské obranné technologické a průmyslové základny a pro rozvoj vojenských schopností nezbytných k provádění evropské bezpečnostní a obranné politiky.⁷¹ V rámci EU tak dochází ke střetu mezi zájmy členských států v oblasti bezpečnosti a obrany a institucemi EU, které se snaží rozvíjet zájem a suverenitu EU jako celku.

Vzhledem k podstatě EU, podstatě mezinárodních vztahů⁷² a podstatě obchodu s vojenským materiálem⁷³ (kdy nelze hovořit o „volném trhu“) však je suverenita členských států směrnici respektována. V praxi však musí členský stát umět své důvody pro suverénní chování uvnitř EU vysvětlit (zdůvodnit), aby obhájil své konání.

Směrnici 2009/81/ES je nutné vnímat v komplexitě preambule a vlastních článků vytvářejících legislativu EU. Z hlediska práva států – členů EU je tak klíčové vnímat **souvislost mezi odstavci preambule (1), (16) a (30) a články směrnice 12 a 13.**

Obsah odstavce (1) preambule je z hlediska respektování suverenity států v bezpečnostní oblasti jednoznačný:

„Národní bezpečnost zůstává výhradní odpovědností jednotlivých členských států v oblasti jak obrany, tak bezpečnosti.”⁷⁴

Na tento odstavec přímo navazuje odstavec (16), který již specificky odkazuje na možnost realizovat vyzbrojovací projekty mimo rámec pravidel směrnice:

„Články 30, 45, 46, 55 a 296 Smlouvy stanoví konkrétní výjimky z uplatňování zásad ve Smlouvě stanovených, a tedy i z uplatňování práva z nich

odvozeného. Z toho vyplývá, že by žádné ustanovení této směrnice nemělo bránit zavedení nebo uplatňování opatření, která mohou být nezbytná pro ochranu zájmů uznaných jako oprávněné uvedenými ustanoveními Smlouvy.

To především znamená, že zadávání zakázek, jež spadají do oblasti působnosti této směrnice, z ní může být vyloučeno, pokud je to odůvodněno veřejnou bezpečností či je to nezbytné pro ochranu podstatných zájmů bezpečnosti členského státu. Může tomu tak být v případě zakázek v oblasti obrany a bezpečnosti, které vyžadují takové přísné požadavky na bezpečnost dodávek či které jsou natolik důvěrné nebo důležité pro svrchovanost členského státu, že i zvláštní ustanovení této směrnice nedostačují k tomu, aby ochránila podstatné zájmy bezpečnosti členských států, jejichž vymezení je výhradní pravomocí členských států.”

Suverenitu členských států EU potvrzují i další odstavce preambule jako např. odstavec č. (8), (20), (27), (30), (72) a (73). Odstavec (30) specificky v rámci suverenity států odkazuje na kontrakty vláda – vláda:

„S ohledem na zvláštní povahu odvětví obrany a bezpečnosti by měly být z oblasti působnosti této směrnice vyloučeny nákupy vybavení a stavebních prací a služeb jedné veřejné správy od druhé.”⁷⁵

Na tyto odstavce preambule, které je nutné vnímat jako vyjádření politické vůle na úrovni Evropského parlamentu a Rady EU, navazují právně závazné články směrnice. Z hlediska mezivládní spolupráce a bilaterálních kontraktů vláda-vláda jde o článek 12 a 13. Oba hovoří zcela jednoznačně:

Článek 12:

„Zakázky zadávané podle mezinárodních pravidel

Tato směrnice se nevztahuje na zakázky, které se řídí

a) zvláštními procedurálními pravidly podle

66 Podrobněji o agentuře: <https://www.nspa.nato.int/>.

67 Podrobněji o organizaci: <http://www.occar.int/about-us>.

68 Tento způsob vyzbrojování pomocí sdílené suverenity je respektován i na úrovni legislativy EU. Státy podléjící se na spolupráci v rámci OCCAR nemusí díky investicím do vývoje zbraňových systémů potom pořízení těchto systémů do armády činit pomocí výběrových řízení, ale mohou uzavřít smlouvu na dodávky daného zbraňového systému přímo. Český zákon č. 134/2016 Sb. transponuje legislativu EU v této oblasti do paragrafu 191, písm. a).

69 Celý text směrnice 2009/81/ES v angličtině a češtině viz poznámka č. 18.

70 Celý text výkladového stanoviska Evropské komise ke kontraktům vláda - vláda je – v angličtině: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/GA/TXT/?uri=CELEX%3A52016XC1202%2801%29>; v češtině zde: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.C_.2016.450.01.0001.01.CES&toc=OJ%3AC%3A2016%3A450%3ATOC.

71 Směrnice 2009/81/ES, odstavec (2) preambule. Viz poznámka č. 18.

72 Viz kapitola I.

73 Viz str. 22-23.

74 Viz poznámka č. 18.

75 Viz poznámka č. 18.

mezinárodní dohody či ujednání uzavřeného mezi jedním nebo více členskými státy a jednou nebo více třetími zeměmi;

b) zvláštními procedurálními pravidly podle uzavřené mezinárodní dohody či ujednání souvisejícího s rozmístěním jednotek a týkajícího se podniků členského státu nebo třetí země;

c) zvláštními procedurálními pravidly mezinárodní organizace, která provádí nákupy pro své vlastní účely, anebo které musí být zadávány členskými státy v souladu s uvedenými pravidly.⁷⁶

Požizování vojenského materiálu pomocí mezinárodní organizace tak spadá v rámci legislativy EU podle článku 12 také mezi zakázky, na které se pravidla směrnice 2009/81/ES nevztahují. Tím se mimo aplikaci směrnice ocitá jak pořizování vojenského materiálu pomocí NSPA, tak pomocí OCCAR.

Článek 13 specificky vyjmenovává případy, kdy je zakázka vyloučena z pravidel (rámce) směrnice. V písmenu b) jsou uvedeny zakázky pro účely zpravodajských služeb – existence zpravodajských služeb je v samém jádru státní suverenity ve věcech bezpečnosti a obrany. V písmenu f) je specificky uvedena možnost kontraktů vláda – vláda:

„Zvláštní vyloučení

Tato směrnice se nevztahuje

f) na zakázky zadávané veřejnou správou jiné veřejné správě, jež se týkají

i) dodávek vojenského vybavení či citlivého vybavení,

ii) stavebních prací a služeb přímo souvisejících s tímto vybavením nebo

iii) stavebních prací a služeb pro výhradně vojenské účely či citlivých stavebních prací a citlivých služeb; ...”⁷⁷

Vyjmutí kontraktů vláda – vláda z aplikace směrnice je důsledné, a proto i pasáž směrnice věnující se

pravidlům pro námitky vůči postupu veřejného zadavatele (článek 55) jasně stanovuje, že zakázky mimo aplikaci směrnice podle článku 12 a 13 nepodléhají pravidlům přezkumných řízení podle směrnice:

Článek 55:

„Oblast působnosti a dostupnost přezkumných řízení

1. Přezkumná řízení podle této hlavy se vztahují na zakázky uvedené v článku 2, nejsou-li v souladu s články 12 a 13 z její působnosti vyloučeny. ...”⁷⁸

Tím samozřejmě není možnost opravného procesu, který evropská legislativa a praxe ctí, znemožněna. Pokud je někdo nespokojen s postupem vlády ve smyslu rozhodnutí pořídit vojenský materiál způsobem vláda-vláda, může dát podnět Evropské komisi (která případně postoupí záležitost Evropskému soudnímu dvoru) či rovnou Evropskému soudnímu dvoru. Stěžovat si na postup vlády je však zcela jiná úroveň rozhodnutí než standardní proces pro uplatnění námitek platný pro zakázky, na něž se aplikuje směrnice.

ČESKÁ REPUBLIKA:

Směrnice 2009/81/ES je do českého právního řádu transponována zákonem č. 134/2016 Sb. Výjimka z aplikace směrnice EU, respektive českého zákona, pokud jde o kontrakty vláda – vláda, je vtělena do paragrafu 191.⁷⁹

Český zákon č. 134/2016 Sb. však není důsledný jako směrnice 2009/81/ES a omezuje, respektive nerespektuje tak suverenitu České republiky. V oblasti námitek vůči postupu zadavatele totiž český zákon umožňuje podání námitek i v případě kontraktů vláda – vláda podle standardního postupu (nejprve námitka zaslaná veřejnému zadavateli a následně Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže ČR, a to dokonce extenzivnějším způsobem, než u zakázek spadajících pod aplikaci zákona č. 134/2016 Sb., respektive pod aplikaci směrnice 2009/81/ES. Paragraf 241, odst. 3 totiž stanoví:

„Podání námitek

(3) Námitky týkající se jiných úkonů či opomenutí zadavatele, než je stanovení zadávacích podmínek, volba druhu zadávacího řízení, režimu veřejné zakázky a postup zadavatele směřující k zadání veřejné zakázky mimo zadávací řízení, může podat pouze účastník zadávacího řízení.”⁸⁰

Znění tohoto odstavce totiž znamená, že námitku vůči způsobu zadání v případě kontraktu vláda – vláda může podat kdokoli, tedy i ten, kdo nebyl účastníkem řízení, což je širší přístup, než u normálních výběrových řízení, kde námitku může v souladu s legislativou EU podat pouze účastník výběrového řízení.

Český zákon tak bez příčiny a bez jakéhokoli vysvětlení vládou či ministerstvem pro místní rozvoj, které je gestorem této legislativní úpravy, limituje suverenitu České republiky, respektive naplňování bezpečnostních a obranných zájmů.

Výkladové stanovisko Evropské komise 2016/C 450/01 z roku 2016, které však není právně závazné, k článku 13, písmenu f), kontrakty vláda-vláda rozhodně neodsuzuje. Naopak uznává, že v řadě případů je kontrakt vláda-vláda dobrý či dokonce nejlepší možný:

„Veřejné správy se mohou pro nákup vojenského vybavení nebo služeb od jiné veřejné správy rozhodnout z celé řady důvodů. V mnoha případech G2G nabízí „prodávajícím členským státům“ možnost zbavit se nadbytečného vybavení a „kupujícím členským státům“ možnost získat obrannou schopnost za přijatelné ceny. G2G tedy může být přijatelným nástrojem, jak se vyrovnat s výzvami spojenými s rozpočtovými omezeními a restrukturalizací ozbrojených sil. Za určitých okolností může G2G představovat nejvhodnější – nebo dokonce jedinou – možnost zadání zakázky, aby byly splněny specifické požadavky na vojenské schopnosti, které jsou nutné pro zajištění interoperability nebo „operativní výhody“ ozbrojených sil členských států. G2G může

být také rychlým prostředkem ke splnění naléhavých operativních požadavků.”⁸¹

Výkladové stanovisko rekapituluje v 2. části právní rámec pro kontrakty vláda-vláda a konstatuje jejich oprávněnost ve smyslu platné legislativy, zejména článek 13, písm. f), směrnice 2009/81/ES. V této souvislosti je opět potvrzena záležitost suverenity národních bezpečnostních zájmů a mj. interoperability:

1. bod odůvodnění, který stanoví, že „národní bezpečnost zůstává výhradní odpovědností jednotlivých členských států v oblasti jak obrany, tak bezpečnosti“, je relevantní ve vztahu k tomuto vyloučení, neboť národní bezpečnost může být důvodem, proč členské státy uvažují o zadávání veřejných zakázek G2G.

30. bod odůvodnění směrnice stanoví, že „s ohledem na zvláštní povahu odvětví obrany a bezpečnosti by měly být z oblasti působnosti této směrnice vyloučeny nákupy vybavení a stavebních prací a služeb jedné veřejné správy od druhé“. Zvláštním znakem tohoto sektoru je rozsah, v jakém je zadávání zakázek v oblasti obrany a bezpečnosti ovlivňováno národní bezpečností, např. nutnou interoperabilitou se spojenci.”⁸²

Kontrakty vláda-vláda jsou tedy v kontextu legislativy EU nejen možné, ale v řadě případů uznané jako nejlepší možný způsob vyzbrojování. Důležité je „jen“ tento přístup náležitě vysvětlit a zdůvodnit z hlediska bezpečnostních zájmů a vojenských potřeb. Výkladové stanovisko Evropské komise jinými slovy říká (jak to i vyplývá z podstaty mezinárodních vztahů – viz kapitola I), že v případě bezpečnostních zájmů a vojenských operačních potřeb za účelem zachování suverenity a nezávislosti – a tedy naplnění potřeb v souvislosti s individuální a zejména kolektivní sebeobranou – jsou kontrakty vláda – vláda nejoprávněnější.

Podíváme-li se na logiku výstavby armády, platí, že armáda je stavěna a rozvíjena kolem základních (klíčových) zbraňových systémů (platform).

76 Viz poznámka č. 18.

77 Viz poznámka č. 18.

78 Viz poznámka č. 18.

79 Viz poznámka č. 19.

80 Viz poznámka č. 19.

81 Str. 1, odstavce 3, výkladového stanoviska Evropské komise. Celý text výkladového stanoviska Evropské komise v angličtině a češtině viz poznámka č. 70.

82 Str. 2, výkladového stanoviska Evropské komise. Viz poznámka č. 70.

Příkladem, mezi takové zbraňové systémy patří: supersonický letoun, bojové vozidlo pěchoty, tank, páteřní kolový obrněný transportér či dělostřelecká houfnice. Zároveň, v případě členství ve stálé organizaci kolektivní obrany jako je NATO, je systematickou činností definováno, kdo s kým bude vést vojenské operace za účelem naplnění kolektivní sebeobrany – viz kapitola II. Tyto oblasti jednoznačně spadají do nezpochybnitelného zdůvodnění pro kontrakty vláda – vláda.

V segmentu klíčových a složitých zbraňových systémů, respektive v segmentu naplnění spojeneckých operačních potřeb, by měly kontrakty vláda-vláda dominovat, být preferovaným řešením. Tomu neodpovídá český přístup, který lze označit za přehnaně defenzivní a nerespektující české bezpečnostní, obranné a operační zájmy a potřeby. A tím nerespektuje princip české suverenity jako státní entity.

ČESKÁ REPUBLIKA:

Strategie vyzbrojování a podpory rozvoje obranného průmyslu České republiky 2030 v kapitole 3.2.1. Suverenita rozhodování ve vyzbrojování defenzivně deklaruje:

„... V ostatních případech týkajících se podstatných bezpečnostních zájmů státu a bezpečnosti dodávek ministerstvo uvážlivě využívá výjimek uvedených ve Smlouvě o fungování Evropské unie a výjimek uvedených ve směrnici EU. Jedná se o možnost uplatnění nezbytných bezpečnostních hledisek a potřeb při výběru dodavatele, za předpokladu dodržení zákonných zásad zadávání zakázek.“⁸³

Přístup České republiky ústy ministerstva obrany v sobě obsahuje určité dobrovolné vzdání se části své suverenity v oblasti vyzbrojování tím, že zjevně nehodlá využít plně svého práva na spolupráci vláda – vláda.

Pokud jde o **prodej vojenského materiálu služeb způsobem vláda – vláda**, legislativa EU (a návazně česká legislativa), jak vyplývá z výše uvedeného, s tímto způsobem prodeje počítá jako s projevem suverenity státních entit. Nijak však dále prodej neupravuje. Pouze zdůrazňuje, že za kontrakty vláda-vláda se uznává takový kontrakt, který uzavřela vládní administrativa. Shrnuje to výkladové stanovisko Evropské komise:

„Podle čl. 1 odst. 9 směrnice se rozumí „veřejnou správou vláda či regionální nebo místní správa členského státu či třetí země“. To znamená, že zakázky, které byly uzavřeny jinými veřejnými zadavateli, jako jsou veřejnoprávní subjekty nebo veřejné podniky, nebo jejich jménem, nemohou být vyloučeny na základě čl. 13 písm. f). Pouze zakázky uzavřené výlučně mezi dvěma veřejnými správami mohou tvořit „zakázky zadávané veřejnou správou jiné veřejné správě“ ve smyslu čl. 13 písm. f) směrnice.“⁸⁴

ČESKÁ REPUBLIKA:

Historie zákona č. 38/1994 Sb., o zahraničním obchodu s vojenským materiálem z pohledu přímého prodeje vojenského materiálu Ministerstvem vnitra ČR a Ministerstvem obrany ČR:

- Novela zákona č. 38/1994 Sb. v roce 2004 zavedla paragraf 12 a), kterým mohla vláda ČR obchodovat – zejména nakupovat, ale i prodávat – vojenský materiál napřímo od jiné vlády/jiné vládě. Šlo o zákon č. 357/2004 Sb.⁸⁵
- Další novela zákona č. 38/1994 Sb. v roce 2011 – zákon č. 248/2011 Sb. - zrušila přímý prodej vojenského materiálu jiné vládě pomocí usnesení vlády – opět zaveden prodej pouze přes českého prostředníka.⁸⁶
- V letech 2014–2015 došlo k pokusu opět novelizovat zákon č. 38/1994 Sb. a zavést zpět možnost přímého prodeje vojenského materiálu do zahraničí MV a MO. Novela zůstala neprojednána v Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR.

Dnes platné znění zákona č. 38/1994 Sb.⁸⁷ neumožňuje české vládě uplatnění jejího suverénního práva, které respektuje legislativa EU, přímo prodávat v zájmu bezpečnostních a obranných potřeb České republiky vojenský materiál a služby jiné vládě.

---

83 Viz str. 13-15 ve Strategii vyzbrojování a podpory rozvoje obranného průmyslu ČR 2030, dokument viz poznámka č. 65.

84 Str. 2-3, výkladového stanoviska Evropské komise. Viz poznámka č. 70.

85 <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-357>.

86 <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2011-248>.

87 <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1994-38>.

POTŘEBA SPOLUPRÁCE VLÁD VE VYZBROJOVÁNÍ KONTRA CÍLE LEGISLATIVY EU

Předešlé kapitoly systematickým způsobem ukazují mezistátní podstatu mezinárodních vztahů založenou na suverenitě jednotlivých státních entit. Kapitola II jasně popisuje a dokládá, že spolupráce vlád je základem i mírou úspěchu pro realizaci kolektivní obrany v rámci stálé Aliance. Kapitola III pak ukazuje, že suverenita státních entit je ctěna i legislativou Evropské unie a umožňuje nutnou a potřebnou spolupráci vlád v oblasti bezpečnosti a obrany včetně vyzbrojování.

Přestože legislativa Evropské unie ctí suverenitu státních entit v oblasti bezpečnosti a obrany, je důležité se podívat na důvody vzniku a cíle legislativy Evropské unie pro oblast pořízování vojenského materiálu. Ty totiž ovlivňují výklad této legislativy a obsah legislativ členských států Evropské unie. A je otázkou, zda cíle legislativy EU, sledující naplňování konstruktu jakési svébytnosti Evropské unie i v oblasti bezpečnosti a obrany, nejdou proti zájmům, potřebám a suverénním právům členských států efektivně naplňovat bezpečnostní a obranné zájmy včetně budování svých obranných průmyslů. A to zvláště s ohledem na fakt, že suverenita členských států Evropské unie v bezpečnostní a obranné oblasti je garantována Smlouvou o EU a o fungování EU.

Důvody a cíle vzniku legislativy EU pro pořízování vojenského materiálu (směrnice 2009/81/ES).

Článek 346 Lisabonské smlouvy⁸⁸ (podepsaná

v prosinci 2007, vstoupila v platnost v roce 2009) má předchůdce v článku 296 Niceské smlouvy⁸⁹ (podepsaná v únoru 2001, vstoupila v platnost v roce 2003). Článek 296 Niceské smlouvy má pak předchůdce v článku 223 Maastrichtské smlouvy (podepsané v roce 1992, v platnost vstoupila v roce 1993), respektive Amsterodamské smlouvy (podepsané v roce 1997, v platnost vstoupila v roce 1999). Tato sekvence přechodu textu článku 346 z jedné smlouvy do druhé jen podtrhuje a demonstruje respekt k nezávislosti a suverenitě členských států EU v oblasti bezpečnosti a obrany.

Evropské komisi však byla aplikace článku 346 (respektive 296, 223) stále více trnem v oku z pohledu „podpory“ domácího obranného průmyslu na úkor „rozvíjení jednotného trhu a konkurence na jednotném trhu“. Pohled Evropské komise byl přitom primárně čistě ekonomický. Až postupně se částečně a sekundárně přidával pohled bezpečnostní, ale z pohledu EU jako entity vůči okolnímu světu, nikoli jednotlivých členských států, které mají svou suverenitu chráněnou článkem 346. I proto byla aplikace článku 346 členskými státy trnem v oku Evropské komise.

Evropská komise nakonec přikročila k návržení směrnice, která by regulovala a vytvářela dohled nad členskými státy, nakonec byla přijata jako směrnice 2009/81/ES⁹⁰. Tato směrnice vytváří spolu se směrnicí 2009/43/ES⁹¹ o harmonizaci a zjednodušení

88 Viz kapitola I a poznámka 17.

89 Text Niceské smlouvy jde zde: http://www.euroskop.cz/gallery/2/756-smlouva_o_es_nice.pdf.

90 Viz kapitola III a poznámka 69.

91 Směrnice je v češtině i angličtině zde: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=celex:32009L0043>.

vnitrouijních transferových licencí a se Sdělením Evropské komise COM(2007)764 Strategie pro silnější a konkurenceschopnější evropských obranný průmysl⁹² tzv. „obrný balíček“. Základním a celkovým cílem tohoto „obrného balíčku“ je vytvoření evropského trhu s obranným vybavením pomocí zvýšení konkurence, stimulace přeshraničního obchodu a snižováním administrativních nákladů na licencování.⁹³

Již ze samotného názvu Sdělení Evropské komise je zřejmé, že Evropská komise chce vytvářet konstrukt, který se snaží v praxi přetavit podstatu EU na entitu, která přebírá od členských států jejich práva a suverenitu, ačkoli nedošlo ke změně smlouvy o EU a o fungování EU a suverenity členských států EU v oblasti bezpečnosti a obrany je nadále nedotčena. A tato suverenity a odpovědnost národních vlád z definice vyžaduje udržování a rozvíjení domácích obranných průmyslů – viz kapitola III. Přesně to však chce Evropská komise pomocí „obrného balíčku“ potlačit ve prospěch budování jednotného evropského trhu, jako čistě ekonomické teze, a posilování konkurenceschopnosti, opět jako čistě ekonomické teze. Chce tak potlačit i přímou spolupráci vlád, kterou ve své podstatě vnímá jako křivení a podrývání společného evropského trhu. Tím se ovšem prohluboval konflikt mezi Evropskou komisí (a institucemi EU obecně) a členskými státy, které naopak robustní spolupráci vlád potřebují za účelem efektivního naplňování cílů stálé aliance pro zajištění kolektivní obrany.

Nutno podotknout, že snaha Evropské komise zvyšovat konkurenceschopnost v oblasti obranného průmyslu v EU pomocí směrnice 2009/81/ES, přišla také jako snaha řešit již zjevný problém se zaostáváním obranného průmyslu členských států EU v globálním měřítku. Evropská komise, respektive instituce EU obecně, k řešení problému přistoupily čistě z ekonomického pohledu – tedy tlakem na odstraňování duplicit, administrativních nákladů atd. – protože v oblasti bezpečnosti a obrany nemá jakékoli práva, pravomoci ani odpovědnost.

Evropská komise se svým konáním snažila řešit dlouhodobě existující a prohlubující se problém

– v rámci mandátu, který dostala do vínku – aby překonala příčinu problému, kterou byly v daném momentu již dlouhodobě neadekvátně nízké obranné rozpočty jednotlivých členských států EU. Obranné rozpočty klíčových velkých států EU výrazně klesly v porovnání s obdobím studené války a v řadě případů (Německo, Španělsko) klesly dokonce výrazně pod hranici 2 % HDP (důležitost této hranice – viz kapitola II). Podfinancovanost obranných rozpočtů vedla k nízkým investicím do pořizování nových zbraňových systémů a klíčově do vědy a výzkumu v obranném sektoru. To v důsledku vedlo u firem obranného průmyslu v členských státech EU k nedostatku finančních prostředků na udržování konkurenceschopnosti, respektive na vývoj zbraňových systémů požadovaných pro moderní vedení válečného konfliktu. Právě v oblasti vědy a výzkumu se rozhoduje o zachování a rozvoji konkurenceschopnosti. Projekty trvají mnohdy 10–15 let a u složitých zbraňových systémů, kde se vytváří nové technologie, jde o desítky miliard EUR.

Evropská komise začala po roce 2000, deset let po konci studené války, stále palčivěji vnímat problém se zaostáváním obranného průmyslu v členských státech EU. Začal se totiž skutečně hmatatelně projevat důsledek poklesu obranných rozpočtů po roce 1990. Vypracování již výše zmíněného Sdělení Evropské komise Strategie pro silnější a konkurenceschopnější evropských obranný průmysl v roce 2007 tak je zcela logickým a nepřekvapivým důsledkem. Zvláště když si uvědomíme, že velké firmy obranného průmyslu v klíčových členských státech EU hledaly způsob, jak řešit svůj úpadek, pokud jde o konkurenceschopnost. První odstavec Sdělení Evropské komise COM(2007)764 zní zcela výmluvně:

„Evropský obranný průmysl má roční obrat přes 55 mld. EUR. Tvoří okolo 30 % světové výroby a má přes 300 000 zaměstnanců. Před dvaceti lety byl reálný obrat i zaměstnanost bezmála dvakrát vyšší. Od konce studené války došlo k přehodnocení obranných strategií, k transformaci evropských ozbrojených sil a ke snížení výdajů na obranu.“⁹⁴

92 Dokument je v češtině a angličtině zde: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:52007DC0764&from=EN>.

93 Dobré shmutí vývoje, důvodů a záměrů ohledně obranných akvizic je obsaženo ve studii FINABEL – European Army Interoperability Center: Giuseppe Alfio Ira: The European Union Defence Procurement – Towards a Unified European Defence Equipment Market. Brusel, 2021, 23 str.; studie je zde: https://finabel.org/wp-content/uploads/2021/02/11.-The-European-Union-Defence-Procurement-2_compressed.pdf.

94 Viz poznámka 92.

TABULKA 1

Přehled obranných rozpočtů jako % HDP u vybraných členských států EU.^{95 96 97}

ZEMĚ	1985-89	1995	2000	2005
Belgie	2.8	1.6	1.4	1.1
ČR	---	---	2.2	1.8
Dánsko	2.0	1.7	1.5	1.3
Francie	3.8	3.1	2.6	2.5
Maďarsko	---	---	1.7	1.4
Německo	3.0	1.7	1.5	1.4
Itálie	2.3	1.8	2.1	1.9
Nizozemsko	2.8	2.0	1.6	1.5
Polsko	---	---	1.9	1.8
Španělsko	2.2	1.5	1.2	1.2
Řecko	5.8	4.4	4.9	2.7
VB	4.7	3.0	2.5	2.5

Důvody a cíle vzniku směrnice 2009/81/ES, jak uvedeno výše, lze potvrdit i zněním Zprávy Evropské komise Evropskému parlamentu a Radě o uplatňování směrnice 2009/81/ES z listopadu 2016.⁹⁸ Kapitola 2 Souvislosti obsahuje následující konstataci:

„Směrnice se takto zaměřuje na podporu vytvoření otevřeného a konkurenčního evropského trhu s obranným vybavením (EDEM) a následné posílení konkurenceschopnosti evropské technologické a průmyslové základny obrany (EDTIB).“

Hodnocení implementace směrnice 2009/81/ES, suverenity členských států EU v oblasti bezpečnosti a obrany a budoucnost legislativy EU pro obranné akvizice. Při hodnocení implementace směrnice 2009/81/ES z pohledu této studie je důležité nahlédnout, zda mají Evropská komise a další instituce EU zájem na dalším potlačování suverenity členských států v oblasti bezpečnosti a obrany. Tedy zda hrozí další prohlubování konfliktu mezi zájmy členských států založených na jejich suverenitě potvrzené i Smlouvou o EU a o fungování EU a Evropskou komisí, která může dále tlačit na potlačování suverenity jednotlivých členských států pomocí navrhování nové legislativy EU. Byť článek 346 i směrnice 2009/81/ES hovoří zcela jednoznačně a potřeby pro mezivládní spolupráci jsou zřejmé – pro zajištění efektivity kolektivní obrany v permanentní Alianci, kterou

Smlouva o EU a o fungování EU respektuje.

Již zmíněná Zpráva Evropské komise Evropskému parlamentu a Radě o uplatňování směrnice 2009/81/ES z listopadu 2016⁹⁹ hodnotila podle pěti kritérií – účinnosti, účelnosti, významu, soudržnosti a přidané hodnoty EU. Podíváme-li se na klíčová sdělení uvidíme, že Evropská komise není zcela spokojená.

V bodě 4.1. Účinnost mj. konstatuje:

„Jak však bylo uvedeno výše, míra uplatňování směrnice, a tím i nárůstu hospodářské soutěže, transparentnosti a nediskriminace, je i nadále v různých členských státech nerovnoměrná. ... Navzdory pozitivnímu vývoji zvýšených objemů veřejných zakázek prováděných podle pravidel EU zjistilo hodnocení, že velmi významný podíl výdajů na veřejné zakázky v oblasti obrany se stále provádí bez využití směrnice. Směrnice byla zejména ve velmi omezené míře použita k zadávání zakázek vysoké hodnoty na strategické, komplexní systémy obrany. ... Lze proto dojít k závěru, že cílů směrnice bylo dosaženo pouze částečně: vedla k počátečnímu zvýšení hospodářské soutěže, transparentnosti a nediskriminace na evropském trhu se zadáváním zakázek v oblasti obrany, ale je nutný mnohem větší pokrok v jednotném používání směrnice členskými státy, aby těchto cílů bylo plně dosaženo.“

95 Na internetových stránkách NATO lze nalézt údaje ke všem rokům od vzniku NATO až do roku 2019 – zde: https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_49198.htm?

96 ČR, Maďarsko a Polsko se staly členy EU v roce 2004 a členy NATO v roce 1999.

97 Údaj pro období 1985-89 se v případě Německa týká SRN (Západního Německa).

98 Zpráva Evropské komise Evropskému parlamentu a Radě o uplatňování směrnice 2009/81/ES o zadávání veřejných zakázek v oblasti obrany a bezpečnosti v souladu s čl. 73 odst. 2 uvedené směrnice je v češtině i angličtině zde: [https://ec.europa.eu/transparency/documents-register/detail?ref=COM\(2016\)762&lang=en](https://ec.europa.eu/transparency/documents-register/detail?ref=COM(2016)762&lang=en)

99 Viz poznámka 96.

Zároveň Evropská komise vyslovila jasný verdikt. V části 5 Závěry a další postup zcela jednoznačně deklaruje:

„I kdyby legislativní návrh mohl vést k několika drobným zlepšením znění, v tomto stádiu by to nepomohlo pokroku při dosahování cílů směrnice. Komise proto rozhodla nepředkládat s touto zprávou legislativní návrh.“

Evropská komise proto navrhuje jen řadu kroků, které mají pomoci k lepšímu naplnění stávajícího znění směrnice 2009/81/ES.

Stejně tak studie European Parliamentary Research Service „EU Defence Package: Defence Procurement and Intra-Community Transfers Directives – European Implementation Assessment“¹⁰⁰ v části 6.2. „Defence procurements: enforce Directive 2009/81/EC“¹⁰¹ jasně sděluje, že legislativní revize směrnice 2009/81/ES není cílem, protože by neměla přidanou hodnotu, a je třeba se soustředit na její implementaci. Stejně jako v případě Zprávy Evropské komise z roku 2016 studie není spokojena s mírou implementace směrnice, ale nenavrhuje nové legislativní revize, respektive návrhy.

Závěr. Hodnotitelé implementace směrnice 2009/81/ES nejsou spokojeni s mírou implementace. Zcela zjevně však chápou, že tlak Evropské komise na potlačení práv a suverenity členských států EU garantovaných Smlouvou o EU a o fungování EU narazil na hranici jejích možností daných mandátem plynoucím ze Smlouvy o EU a o fungování EU a zájmy-suverenitou členských států. Velmi výmluvně je konstatováno Zprávou Evropské komise z roku 2016, že:

„Směrnice byla zejména ve velmi omezené míře použita k zadávání zakázek vysoké hodnoty na strategické, komplexní systémy obrany.“

Je zcela logické a nepřekvapivé, a kapitola II a III to jasně dokumentuje a vysvětluje, že členské státy v rámci své suverenity strategické a komplexní zbraňové

systemy řeší v rámci svých národních bezpečnostních zájmů pomocí použití – aplikace článku 346 a v tomto rámci pomocí přímého oslovení domácích či zahraničních firem obranného průmyslu či využití přímé mezivládní spolupráce. Je zjevné, že členské státy EU, tváří v tvář horšícímu se bezpečnostnímu prostředí v důsledku akcelerace velmocenského soupeření¹⁰², mají zájem neoslabovat svou suverenitu nutnou pro spolupráci na vládní úrovni.

Dochází k postupnému řešení problému s nedostatečnými obrannými rozpočty, respektive s nedostatkem finančních prostředků na akvizice a vědu a výzkum. Primární příčinou však není působení směrnice 2009/81/ES, nýbrž rozhodnutí na úrovni jednotlivých členských států EU, které jsou také členy NATO, ohledně výše obranných rozpočtů, respektive rozhodnutí na úrovni NATO. Postupné zvyšování obranných rozpočtů se děje na základě rozhodnutí na summitu NATO v roce 2014, že do roku 2024 mají dosáhnout obranné rozpočty hranice 2 % HDP¹⁰³. Jde o reakci na horšící se bezpečnostní prostředí a uznání, že snížení obranných rozpočtů pod 2 % HDP je v tomto ohledu již neakceptovatelné.

V EU k tomu přistoupilo rozhodnutí v rámci aktivace permanentní strukturované spolupráce v oblasti obrany a bezpečnosti (PESCO)¹⁰⁴, že členské státy vstoupivší do této permanentní strukturované spolupráce musí vydávat na vědu a výzkum 2 % z obranného rozpočtu každý rok.

Lze tedy konstatovat, že suverenita členských států EU je nejen garantována článkem 346, ale není v dané chvíli ani žádný tlak na zmenšování – snižování suverenity členských států EU garantované Smlouvou o EU a o fungování EU. Platí tedy práva členských států EU a potřeba státních entit sdružených v EU realizovat své bezpečnostní potřeby zejména také pomocí mezivládní spolupráce, která je vzhledem k podstatě mezinárodních vztahů a mezinárodního práva veřejného v danou chvíli nenahraditelná.

100 European Parliamentary Research Service, (Isabelle Ioannides, Jean-Pierre Maulny and Edouard Simon z Institut des Relations Internationales et Stratégiques, Alessandro Marrone z Istituto Affari Internazionali): EU Defence Package: Defence Procurement and Intra-Community Transfers Directives - European Implementation Assessment. Brusel, 2020, 189 str.; Studie je v angličtině zde: [https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=EPRS_STU\(2020\)654171](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=EPRS_STU(2020)654171)

101 Str. 144 a 145 studie – viz poznámka 98.

102 Potvrzují to dokumenty ze summitů NATO v posledních letech, obsahy posledních Národních bezpečnostních strategií USA a Ruska či strategické dokumenty Číny, které vytyčují pro Čínu ambici stát se velmocí číslo jedna na globální úrovni.

103 Wales Summit Declaration je zde: https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_112964.htm?selectedLocale=en

104 Podrobnosti o PESCO je možné najít zde: <https://www.euroskop.cz/9282/sekce/stala-strukturovana-spoluprace-pesco/>

ZÁVĚRY

1/ Klíčovým a základním stavebním kamenem v mezinárodních vztazích jsou státy. Státy jsou vůči sobě rovnoprávné. Závazná mezinárodněprávní rozhodnutí Rady bezpečnosti OSN jsou postavena na rozhodování států. Jejich vynucení je opět postaveno na vůli jednotlivých států-členů OSN. Státy mohou svá práva chránit a vymáhat, včetně legálního použití síly, i formou sebeobranu či kolektivní sebeobranu, včetně stálého ujednání o kolektivní sebeobraně. Příkladem je NATO.

2/ Suverenita a nezávislost států je mezinárodním právem veřejným garantována. Ctí ji proto i Smlouva o EU a o fungování EU a dále pak směrnice 2009/81/ES, která stanovuje pravidla pro nákup vojenského materiálu.

3/ Na základě Smlouvy o EU a o fungování EU není EU organizací za účelem kolektivní obrany. Touto organizací je pro evropské státy NATO. Stálé spojení za účelem kolektivní obrany, založené na shodě mezi členskými státy o dlouhodobé stálé hrozbě, vyžaduje intenzivní a systematickou spolupráci členských států v oblasti obranného plánování, operačního plánování a také v oblasti vyzbrojování. Spolupráce vlád je nenahraditelná.

4/ Kontrakty vláda – vláda za účelem nákupu-prodeje vojenského materiálu leží v jádru suverenity státních entit. Jde o nejefektivnější a nejbezpečnější způsob nákupu vojenského materiálu ve smyslu maximalizace zajištění bezpečnosti dodávek, musí-li stát nakupovat důležité a složité zbraňové systémy v zahraničí. Stejně tak jde v případě prodeje vojenského materiálu o nejefektivnější způsob při zajišťování zahraničních bezpečnostních a obranných zájmů.

5/ V oblasti obchodu s vojenským materiálem neexistuje „volný trh“, a to ani v rámci EU. Obchod s vojenským materiálem je řízen politickými zájmy státních entit a silnou regulací aplikovanou státními

entitami. Podpora domácího obranného průmyslu formou kontraktů vláda – vláda je proto zásadní a vedle zajišťování zahraničních bezpečnostních a obranných zájmů pro menší země, jako je např. Česká republika, je zásadně potřebná i pro posilování a rozvoj domácího obranného průmyslu, který je součástí bezpečnostního a obranného systému státu.

6/ Státy jako Česká republika by měly pro klíčové a složité zbraňové systémy a vojenské služby aplikovat při nákupu primárně kontrakty vláda – vláda, a to zejména s ohledem na spolupráci v rámci stálého spojení za účelem kolektivní obrany. Důležité by měly být specificky ohledy spojené s operačním plánováním v rámci kolektivní obrany. Primárně by měla spolupráce vláda – vláda probíhat se spojenci, a to sousedy a strategickými spojenci. V případě České republiky by tak mělo jít o Německo, Polsko, Slovensko a USA, popřípadě o Velkou Británii a Francii. Pro zajištění bezpečnostních a obranných zájmů může přicházet do úvahy i mezivládní spolupráce se státy, se kterými má (nebo v budoucnu bude mít) Česká republika strategické partnersko-spojenecké bilaterální vztahy. Příkladem může být Izrael nebo v rámci EU např. Švédsko. Česká republika by měla usilovat o mezivládní vojenskou spolupráci v oblasti zbraňových systémů a služeb se sousedním Rakouskem.

7/ Česká republika by měla urychleně novelizovat zákon č. 38/1994 Sb., o zahraničním obchodu s vojenským materiálem, a umožnit tak přímý prodej vojenského materiálu a služeb vládou ČR jiné vládě.

8/ Státy jako Česká republika by měly také usilovat o dlouhodobou multilaterální mezivládní spolupráci ve vyzbrojování. Česká republika by měla usilovat o zapojení do mezivládní vyzbrojovací organizace OCCAR a robustně využívat služeb a nástrojů NSPA v rámci NATO.

newdirection.online

[@europeanreform](https://twitter.com/europeanreform)

[@europeanreform](https://www.instagram.com/europeanreform)